

Eeva Pajunen & Sanna Pulkkinen

KASVATTAJAN ROOLI HAASTAVISSA KASVATUSTILANTEISSA

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö

AMK

Sosiaalialan koulutus

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Eeva Pajunen & Sanna Pulkkinen	Sosionomi (AMK)	Huhtikuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Kasvattajan rooli haastavissa kasvatustilanteissa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		46 sivua 3 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupungin varhaiskasvatus		
Ohjaaja		
Tuomo Paakkonen		
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa käsitellään haastavia kasvatustilanteita varhaiskasvatuksessa, keskittyen erityisesti kasvattajan rooliin niissä. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Toimeksiantaja voi hyödyntää opinnäytetyötä varhaiskasvatuksen kentällä työskentelemiseen sekä yleisenä tietopakettina aiheesta. Tutkimuskysymyksinä ovat: Millaisia ovat tutkimusten mukaan haastavat kasvatustilanteet? Miten kasvattaja kohtaa haastavat kasvatustilanteet? Millainen rooli kasvattajalla tulisi olla haastavissa kasvatustilanteissa? Millainen merkitys moniammatillisella yhteistyöllä ja kasvatuskumppanuudella on haastavien kasvatustilanteiden kohtaamiselle? Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on laadullinen tutkimusmenetelmä, jossa ideana on, että tutkitaan jo aiemmin aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Aineistoanalyysissä käytimme menetelmänä teemoittelua. Tutkimusmateriaalina oli yhdeksän tieteellisyyden kriteerit täyttävää tutkimusta.</p> <p>Tutkimusten mukaan haastavat kasvatustilanteet voidaan määritellä hyvin monin eri tavoin ja niiden syntymiseen voivat vaikuttaa lukuisat eri tekijät. Tekijät voivat olla sekä ympäristötekijöitä että lapsesta itsestään aiheutuvia tekijöitä. Työntekijöiden yksi tärkeimmistä työmenetelmistä haastavien kasvatustilanteiden suhteen on ennaltaehkäisy, johon kuuluu esimerkiksi tilanteiden reflektointi ja tekemisien etukäteen suunnittelu. Varhaiskasvatuksessa ja etenkin haastavien kasvatustilanteiden kannalta tärkeää on positiivinen pedagogiikka, joka tarkoittaa asioiden kohtaamista myönteisestä näkökulmasta. Positiivinen pedagogiikka toimii yhtenä merkittävimpana työmenetelmänä päiväkodin arjessa.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että kasvattajan työhön kohdata haastavia kasvatustilanteita vaikuttavat monet asiat. Moniammatillinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta, ja ovat suuressa roolissa, kun kyseessä on haastavasti käyttäytyvä lapsi. Ennaltaehkäisy on yksi toimivimmista työmenetelmistä haastavia kasvatustilanteita kohdatessa. Tärkeää on myös ammattitaidon ylläpitäminen ja sen kehittäminen. Positiivinen pedagogiikka kiteyttää yhteen onnistuneen varhaiskasvatuksen.</p>		
Asiasanat		
Kuvaileva kirjallisuuskatsaus, varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, haastavat kasvatustilanteet, lapsen haastava käytös		

Authors	Degree	Time
Eeva Pajunen & Sanna Pulkkinen	Bachelor of Social Services	April 2020
Thesis title		46 pages 3 pages of appendices
Kindergarten worker's role when working with challenging situations in early childhood education. A descriptive literary review.		
Commissioned by		
Kotkan kaupungin varhaiskasvatus		
Supervisor		
Tuomo Paakkonen		
Abstract		
<p>This thesis is made as a literary review about kindergarten worker's role in challenging educational situations in early childhood education. This thesis was made in collaboration with Kotkan kaupungin varhaiskasvatus. This thesis can be used as an advice when working in early childhood education and also as general information. Research questions are: What are challenging educational situations according to researches? How kindergarten worker faces challenging situations in early childhood education? What kind of role should kindergarten worker have in challenging educational situations? What kind of significance does cooperate between kindergarten and other professional teams and partnership with parents have for facing challenging educational situations?</p> <p>The research method used in this thesis was a descriptive literary review. This method is a qualitative research method which studies researches already done. The analysis of the research material was done by organizing research material under themes. The material consisted of nine studies or research articles.</p> <p>According to the researches, it is hard to define challenging situations and there are many causes that leads to them. The causes can be both internal and external factors. One of the most important methods situations is prevention which includes for example reflecting different situations and planning things before hand. In early childhood education and especially when working with challenging educational situations, positive pedagogy has been truly significant. Positive pedagogy means approaching things from a positive perspective. This method plays a big role in kindergarten's everyday life.</p> <p>As a conclusion it can be stated that there are many factors that can affect on how the worker faces and work with challenging educational situations. Cooperate is really important in early childhood education, especially when working with challenging situations. Prevention is one of the most significant method when working with challenging situations. It's important for worker to maintain and develop their professionalism. Positive pedagogy wraps together a succesful early childhood education.</p>		
Keywords		
Descriptive literary survey, early childhood education, parental partnership, challenging educational situations in early childhood, challenging behaviour in early childhood		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	HAASTAVAT KASVATUSTILANTEET	7
3	LAPSEN HAASTAVA KÄYTÖS	8
3.1	Diagnoosit.....	11
3.1.1	Käytöshäiriöt.....	11
3.1.2	ADHD ja ADD	12
3.1.3	Autismi.....	13
3.1.4	Tourette	13
4	KASVATTAJAN ROOLI	14
4.1	Pedagoginen toiminta	14
4.2	Kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutus	15
5	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA.....	16
6	KASVATUSKUMPPANUUS	17
7	MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	19
8	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE.....	20
9	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS.....	21
9.1	Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus.....	21
9.2	Aineiston haun kuvaus.....	22
9.3	Teemoittelu aineiston analyysimenetelmänä	24
10	TUTKIMUSAINEISTO.....	26
11	TULOKSET.....	29
11.1	Haastavat kasvatustilanteet.....	29
11.2	Haastavien kasvatustilanteiden kohtaaminen.....	30
11.3	Kasvattajan toiminta haastavissa kasvatustilanteissa.....	32
11.3.1	Ennakointi ja suunnittelu	32
11.3.2	Arjen strukturointi ja pienryhmätoiminta	32
11.3.3	Ammattitaidon ylläpitäminen	33

11.3.4 Tunnekasvatus	34
11.3.5 Positiivinen pedagogiikka.....	35
11.4 Yhteistyön merkitys.....	37
11.4.1 Kasvatuskumppanuus.....	37
11.4.2 Moniammatillinen yhteistyö.....	39
12 TULOSTEN YHTEENVETO	39
13 POHDINTA	41
14 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	42
LÄHTEET.....	44

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustaulukko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus liittyen varhaiskasvatuksen haastaviin kasvatustilanteisiin. Otimme tarkastelun kohteeksi erityisesti kasvattajan roolin haastavissa kasvatustilanteissa. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Kotkan kaupungin varhaiskasvatus. Opinnäytetyön tavoitteena on saada ajankohtaista ja perusteellista tietoa siitä, miten kasvattaja kohtaa haastavat kasvatustilanteet sekä toimii niissä. Tiedonlähteenä opinnäytetyössä toimivat sekä tutkimukset että ammattikirjallisuus.

Valitsimme opinnäytetyön aiheen, koska mielestämme aihe on jatkuvasti ajankohtainen ja tärkeä. Haastavat kasvatustilanteet kuuluvat päiväkodin jokapäiväiseen arkeen ja kyseisten tilanteiden syntymisen taustalla voi olla useita eri tekijöitä. Tällaisia tekijöitä voivat olla erilaiset ulkoiset ja sisäiset vaikuttajat. Näillä tarkoitetaan ympäristötekijöitä sekä lapsen omaan yksilölliseen kasvuun liittyviä haasteita. Suoritamme lastentarhanopettajan pätevyyden, joten koimme aiheen olevan tärkeä myös tulevaisuudessa työtehtävissä varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön keskeisimpiä käsitteitä ovat kasvatuskumppanuus, kasvattaja ja haastavat kasvatustilanteet. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Kasvattaja käsitettä opinnäytetyössä käytetään varhaiskasvatuksen työntekijöistä.

2 HAASTAVAT KASVATUSTILANTEET

Päiväkodin arjessa tulee vastaan päivittäin erilaisia haastavia kasvatustilanteita. Haastavia kasvatustilanteita on Kauppinen (2017) mukaan vaikea määrittellä yksiselitteisesti. Haastavat kasvatustilanteet nähdään kuitenkin sellaisina tilanteina, joissa varhaiskasvattaja kokee haastavuuden tunnetta, väsymystä tai mahdollisesti jopa turhautumista. Tällaisia tunteita aiheuttavia tilanteita voidaan ajatella olevan päiväkodin normaaleista käytännöistä sekä varhaiskasvattajien suunnitelmista poikkeavia. Haastavia kasvatustilanteita voidaan määrittellä sellaisina tilanteina, joissa esiintyy pedagogisia haasteita ja haastavia vuorovaikutustilanteita lapsen sekä aikuisen välillä. Kasvatustilanteet voivat olla päiväkodissa tapahtuvat perushoitotilanteet tai opetustilanteet. (Kauppinen 2017.)

Ahosen (2017) tehdyn tutkimuksen mukaan päiväkodin perinteinen toimintakulttuuri synnyttää selvästi haastavia kasvatustilanteita. Suurin osa haastavista kasvatustilanteista syntyi Ahosen (2017) tekemässä tutkimuksessa päiväkodin ohjatuilla tuokioilla, joissa oli läsnä enemmän kuin kymmenen lasta. Tuokiot, joissa lapsi joutuu olemaan hiljaa ja paikoillaan, odottaminen provosoi lapsia levottomuuteen, uhmakkuuteen, aggressiiviseen ja vetäytyvään käyttäytymiseen. Suurissa ryhmissä myös erilaisten lasten sopeuttaminen ryhmän tarpeisiin luo haasteita. Lisäksi erilaiset siirtymätilanteet synnyttävät haastavia kasvatustilanteita. Kaikkien lasten samanaikainen siirtyminen esimerkiksi ulkoiluun tai päiväunille on usein levotonta sekä tilanteissa esiintyy paljon uhmakkuutta. (Ahonen 2017, 150–151.)

Kiusaaminen on myös yksi yleinen haastava kasvatustilanne, jota esiintyy päiväkodeissa. Päiväkodeissa on muita kiusaavia lapsia noin 11 % ja lapsia, jotka kiusaavat muita, mutta myös häntä itseään kiusataan, on noin 10 %. On tavallista, että päiväkotiryhmässä on vähintään yksi lapsi, joka joutuu kiusatuksi tai kiusaa itse muita toistuvasti. Kiusaamisella tarkoitetaan yhteen ja samaan lapseen kohdistuvaa toistuvaa tahallista vihamielistä käyttäytymistä. Kiusaaminen on myös määritelty systemaattiseksi sekä jatkuvaksi aggression

muodoksi, jolle tyypillistä on toistuvuus, vallan epätasapaino sekä kesto. Päiväkotikiusaaminen on fyysistä, sanallista sekä psyykkistä. (Poiijula 2016, 274–278.)

3 LAPSEN HAASTAVA KÄYTÖS

Haastavien kasvatustilanteiden syntymisen keskiössä on kuitenkin usein lapsi. Lapsen oma ongelmallinen käyttäytyminen luo varhaiskasvatuksen arkeen paljon haastavia kasvatustilanteita. Haastavasti käyttäytyvä lapsi terminä kertoo, että lapsi haastaa toisen sekä ympäristönsä. (Kerola & Sipilä 2017.)

Lapsen haastavan käytöksen käytösoireet voivat olla joko lyhytaikaisia tai pitkäaikaisia. Lyhytaikaisia käytösoireita voivat esimerkiksi olla reaktiot elämäntilanteen muutokseen. Käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat biologiset tekijät, psykologiset tekijät sekä sosiaaliset tekijät ja ympäristö. Biologisiin tekijöihin kuuluvat perimä, temperamentti, aistien toiminta ja terveydentila. Psykologisiin tekijöihin kuuluvat taas havainnot, tulkinnat, aiemmat kokemukset, muistuvat, motiivit, tunnetilat sekä opitut toimintamallit. Sosiaalisiin tekijöihin sekä ympäristöön kuuluvat kulttuuri, toisten/omat/oletetut odotukset, toisten reaktiot ja toiminta, roolit sekä ideologia. (Puustjärvi 2018.)

Lapsen haastavaa käyttäytymistä voidaan määritellä hyvinkin eri tavoin. Käsitteet, joilla sitä kuvataan vaihtelevat käytöshäiriöstä sosiaalis-emotionaalisen tuen tarpeeseen asti. Haastavasti käyttäytyvästä lapsesta käytetyt käsitteet eivät kuitenkaan ole neutraaleja ja seurauksena voi olla suuri riski vääriin informaatioon tai lapsen leimaantumiseen. Käytöshäiriöllä viitataan psykiatriseen diagnoosiin, eikä sitä pitäisi koskaan käyttää lapsen kohdalla, jolla tätä diagnoosia ei ole. Tästä syystä käytetään usein yksinkertaisesti termiä haastava käyttäytyminen. Tämä viittaa lapsen käyttäytymiseen tavalla tai toisella ongelmallisesti, joka vaatii siksi paljon kasvattajan aikaa. (Ahonen 2017, 28–29.)

Haastava käyttäytyminen voi näyttäytyä monin eri tavoin lapsessa. Lapsen ikä vaikuttaa siihen, miten haastava käytös ilmenee. Haastava käyttäytyminen voi ilmetä esimerkiksi aggressiivisuutena, levottomuutena, yksinäisyytenä, ujoutena tai vetäytyneisyytenä. Esimerkiksi ujosti käyttäytyvät lapset luovat haastavuuden tunnetta kasvattajille. Ujous on kuitenkin yksi ihmisen temperamentin piirre. Vaikka lapsi olisi ujo, ei se tarkoita, ettei hän olisi kiinnostunut muista

ihmisistä lainkaan. Ujouden taustalta voi myös löytyä jokin muu vaikuttava tekijä. Ujolla lapsella voi esimerkiksi olla taustalla huonoja muistoja sekä epäonistuneita sosiaalisia tilanteita, ja näin lapsi on saattanut alkaa kyseenalaistamaan omia sosiaalisia taitojaan. Lapsen ujous herättää kasvattajissa kuitenkin suurta huolta ja ujouden temperamenttipiirrettä voi joskus olla vaikea ymmärtää. (Candelin 2019, 17.)

Aggressiivisuus on yksi käyttäytymisen muoto haastavasti käyttäytyvällä lapsella. Lapsen voi esimerkiksi olla vaikea käsitellä omia tunteitaan, eikä lapsella välttämättä ole tietoa siitä, kuinka ristiriitoja olisi mahdollista ratkaista. Tällöin käytös voi ilmetä aggressiivisena tai uhmakkaana. Aggressiivisuuteen vaikuttavat myös aivojen kypsyvät rakenne ja toiminnan sekä kokemuksen puuttuminen. Aggressiivisuudesta ei voida kuitenkaan puhua yksittäisenä oireena, sillä se on sidoksissa suureen määrään lapsen muita psyykkisiä ominaisuuksia ja se ilmenee joko niiden puutteena tai liiallisena esiintymisenä. Aggressiivisuus on aina seurausta monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Yleensä aggressiivisuus esiintyy lapsilla lievänä ja on yhteydessä sosiaalisen oppimisen puutteeseen. Lapsille ei ole opetettu, mikä on oikein ja mikä väärin. Näin lapsi on saattanut oppia, että aggressiivisella käytöksellä hän saa nopeasti haluamansa. Lapsen aggressiivisuus on huipussaan noin 2–3 ikävuoden kohdalla. (Candelin 2019, 20–21.)

Taulukossa 1 on esitelty haastavan käyttäytymisen muotoja sekä miten käyttäytyminen näkyy arjessa. Ahosen (2017) tehdyn tutkimuksen mukaan kasvatustajat ovat kokeneet aggressiivisen käyttäytymisen eniten kuormittavaksi tekijäksi ja toiseksi eniten kuormittavaksi uhmakkaasti käyttäytyvän lapsen. Näiden jälkeen eniten haastavia tilanteita ja kuormitusta luovat levottomasti käyttäytyvät sekä vetäytyvät lapset.

Taulukko 1. Haastavan käyttäytymisen ilmenemismuodot.

Käyttäytymisen muotoja	Näkyvyys arjessa	Mahdolliset syyt
Aggressiivisuus	Toisen ihmisen satuttaminen ja loukkaaminen fyysisesti tai verbaalisesti. Tavaroiden hajottaminen. Ei kykene säätelemään voimakkaita tunteitaan.	Temperamenttipiirteet, ympäristö (kasvuolosuhteet) aggressionsäätelykyky, itsesäätelytaidot, ikä, opittu mallikäyttäytyminen, aivojen kypsyttömyys.
Uhmakkuus	Vaikeus noudattaa päiväkodin sääntöjä sekä ohjeita, kyseenalaistaminen, konfliktiherkkyys, kasvattajan haastaminen.	Temperamenttipiirre (joustamattomuus), uhmakkuushäiriö, traumaattiset kokemukset.
Levottomuus	Vilkkkaus, motorinen levottomuus, kova äänisyys, vaikeus odottaa omaa vuoroa, impulsiivinen toiminta.	Sosiaalis-emotionaalisen tuen puute, aivojen kypsyttömyys, temperamenttipiirre, henkinen paha olo, mahdollinen ADHD.
Vetäytyneisyys/ujous	Vaikeus ja haluttomuus osallistua sosiaaliseen toimintaan, juuttuminen tiettyyn toimintaan.	Voimakas ujous, temperamenttipiirre, ympäristö, kehittymässä olevat tunnetaidot.

3.1 Diagnoosit

Haastavaan käyttäytymiseen voivat vaikuttaa erilaiset diagnoosit. Erilaisten diagnoosien kirjo on hyvin laaja ja aiheuttaa paljon hämmennystä. Myös asi-
antuntijat suhtautuvat alle kouluikäisten lasten diagnooseihin keskenään risti-
riitaisesti. Kritisointi johtuu juurikin siitä, että se voi pahimmillaan osoittautua
lasta leimaavaksi. Erilaiset haastavat käyttäytymisen muodot, kuten esimer-
kiksi vilkkaus voi johtua lapsen yksilöllisestä temperamentti-
piirteestä tai kehity-
mässä olevasta itsesäätelytaidosta, eikä välttämättä jostakin diagnoosista.
Kaikkea lapsen haastavaa käyttäytymistä ei voida eikä myöskään pidä diag-
nosoida. Mikäli kuitenkin lapsen haastavalle käyttäytymiselle on mahdollista
löytää oikea diagnoosi, lapsen sekä arjen kohtaaminen voivat olla helpompaa.
(Ahonen 2017, 54–56.)

3.1.1 Käytöshäiriöt

Käytöshäiriöllä viitataan siis psykiatriseen diagnoosiin, eikä sitä käytetä lapsen
kohdalla, jolla diagnoosia ei ole. Käytöshäiriöiden esiintyvyys vaihtelee eri ikä-
vaiheissa ja käytösoireita on 3–9 kertaisesti enemmän pojilla kuin tytöillä. Käy-
töshäiriö on lapsuudessa tai nuoruudessa alkava pysyvä tai toistuva epäsosi-
aalisen käyttäytymisen malli. Käytöshäiriö jaetaan neljään muotoon. **Uhmak-
kuushäiriö**, joka on yleensä alle 10-vuotiaan lapsen iänmukaisesta poikkea-
vaa uhmakkuutta. **Perheensisäinen käytöshäiriö**, joka rajoittuu perheen si-
säisiin vuorovaikutussuhteisiin. **Sosiaalinen käytöshäiriö**, jossa oireita on
suhteessa aikuisiin, mutta ei omassa vertaisryhmässä. **Epäsosiaalinen käy-
töshäiriö**, jossa jatkuva epäsosiaalista sekä hyökkäävää käytöstä ja poik-
keusta kaikissa ihmissuhteissa. (Puustjärvi 2018.)

Käytöshäiriön syntymiselle on erilaisia riskitekijöitä, jotka ovat yksilöllisiä, per-
hetekijöistä lähteviä tai yhteiskunnallisia. Käytöshäiriön riskitekijöitä ovat muun
muassa äidin tupakointi sekä voimakkaat stressitilat raskauden aikana, lapsen
omat kehitykselliset vaikeudet, perheen huono toimintakyky esimerkiksi pitkä-
aikaiset ristiriidat ja negatiivinen ilmapiiri, vanhempien päihdeongelmat sekä
riittämätön koulutustaso. Käytöshäiriön riskitekijöitä ovat myös kasvatukseen
liittyvät ongelmat, kuten lapsen liiallinen psykologinen kontrollointi, pakotta-
vuus, liian kovat kasvatustyyli, perheen sisäiset ristiriidat, emotionaalinen

etäisyys sekä lapsen kohdistuva henkinen tai fyysinen väkivalta. (Puustjärvi 2018.)

Kun epäillään käytöshäiriötä, on aina otettava huomioon, että käytösoireet voivat liittyä johonkin muuhun häiriöön tai johtua toisen häiriön oireista. Muun häiriön aiheuttamat vaikeudet voidaan tulkita väärin käytösoireeksi. Esimerkiksi ADHD:seen eli tarkkaavuuden ja aktiivisuuden oireyhtymään kuuluu impulsiivisuus. Autismiin, joka on taas neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, liittyy sosiaalisten taitojen ongelmat. Tällöin ei ole kyse käytöshäiriöstä. Häiriöiden samanaikaisuus on kuitenkin tavallista, mutta mikäli on todettavissa jokin muu häiriö, on sen diagnoosi ensisijainen. Kun mietitään lapsen käytöshäiriötä, on myös otettava huomioon esimerkiksi lapsen muut sairaudet, neuropsykiatriset häiriöt, psykiatriset häiriöt, traumaperäiset häiriöt sekä somaattiset sairaudet. (Puustjärvi 2018.)

3.1.2 ADHD ja ADD

ADHD on tarkkaavuuden ja aktiivisuuden oireyhtymä. ADHD:lle ominaisia piirteitä ovat liiallinen yliaktiivisuus, tarkkaamattomuus sekä impulsiivinen käytös ikään ja kehitystasoon nähden. Häiriö on mahdollista havaita jo lapsuudessa, ja se jatkuu osalla nuoruuteen ja aikuisikään saakka. Lapsilla tarkkaavuuden ongelmat näkyvät vaikeuksina keskittyä leikkeihin sekä koulutehtäviin. Yliaktiivisuus näyttäytyy lapsilla liiallisena juoksenteluna, hyppimisenä sekä kiipeilynä. (Huttunen & Socada 2019.)

Niin kuin aiemminkin jo mainittu, lapsen vilkkauteen ja aktiivisuuteen voivat vaikuttaa monet asiat, joten ADHD-diagnosointi voi olla usein hankalaa, kun kyseessä on pieni lapsi. ADHD-diagnosointia varten lasta tulisi havainnoida erilaisissa ympäristöissä ja erilaisista näkökulmista. Siten on mahdollista nähdä lapsen käyttäytymistä laajasti ja tämä auttaa diagnosoinnin lisäksi myös oikeanlaisen tuen saamiseen. ADHD-diagnosoidun lapsen tukemiseksi voidaan hyödyntää joko käyttäytymiseen suoraan vaikuttavia tekniikoita tai lääkitystä, sekä joskus molempia. Kun lasta pyritään tukemaan erilaisilla tekniikoilla käyttäytymiseen liittyen, tulee niitä hyödyntää sekä kotona että päiväkodissa. (Foley ym. 2008.) ADHD-lapset luovat päiväkodeissa omanlaisiaan

haasteita, sillä ADHD:seen liittyy usein impulsiivisuutta, levottomuutta, keskittymättömyyttä, toiminnanohjauksen vaikeuksia sekä seurausten arvioinnin vaikeuksia. (Puustjärvi 2018.)

Kun puhutaan ADD oireyhtymästä (Attention deficit disorder), sillä tarkoitetaan ADHD:n alaryhmää. Erona näiden kahden välillä on se, että ADD-diagnosoidulla oireet liittyvät erityisesti keskittymisen sekä tarkkaavuuden haasteisiin. Yliaktiivisuutta ei esiinny juuri ollenkaan, eikä myöskään impulsiivisuutta. Jos näitä edellä mainittuja ADD-diagnosoidulla esiintyy, ne ilmenevät vain pienissä määrin. Joissakin ADD-tapauksissa haasteita saattaa myös olla oman toiminnan ohjaamisessa. (Lasten mielenterveystalo s.a.)

3.1.3 Autismi

Autismi on autismikirjoon kuuluva neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka aiheuttaa vaihtelevia toiminnan esteitä. Autistisilla ihmisillä ilmenee vaikeuksia sanallisessa sekä sanattomassa viestinnässä. Ominaista ovat vaikeudet tunnistaa ja tulkita omia sekä muiden tunnetiloja, toimia ja ajatuksia. Autismikirjon henkilö voi olla ali- tai yliherkkä eri aistimuksille kuten äänille, kosketukselle, mauille, hajuille, valolle, väreille sekä lämpötiloille. Autistinen ihminen on yleensä hyvin kiintynyt omiin rutiineihin ja hän ennakoii tulevia asioita ja tapahtumia. Myös säännöt ja sopimukset voivat olla hyvinkin tärkeitä. Muutokset asioissa voivat tuntua ikäviltä ja niihin ei ole helppo asennoitua. Autismi voidaan todeta lapsen kehityksen siinä vaiheessa, kun hänen tulisi alkaa opettelemaan vuorovaikutustaitoja. (Autismi s.a.) Autistisen lapsen käyttäytyminen voi usein ilmetä joustamattomuutena, vaikeutena ymmärtää asioita toisen henkilön näkökulmasta, matalana stressikynnyksenä sekä tunteiden ja käyttäytymisen hallitsemisen vaikeutena. (Puustjärvi 2018.)

3.1.4 Tourette

Touretten oireyhtymä kuuluu nykimishäiriöihin, jossa ilmenee erilaisia tahdosta riippumattomia lihasten nykimisiä ja äännähdyksiä, kuten silmäniskeminen, nenän kohottaminen, suupielten nykiminen ja kulmakarvojen kohotus. Nykimishäiriöt alkavat usein lapsuudessa tai nuoruudessa. Motoriset nykimiset vaihtelevat suuresti niin voimakkuudeltaan, että luonteeltaan. Tourette voi ilmetä jo 2-3 vuoden iässä. (Huttunen 2018.) Touretten oireyhtymän lapsella

voi käyttäytyminen ilmetä impulsiivisen ja aggressiivisen käyttäytymisen säätelyn vaikeutena (Puustjärvi 2018).

4 KASVATTAJAN ROOLI

Kasvattajalla tulee olla ammattitaitoa sekä tietynlaista herkkyyttä, jotta hän osaa huomata erilaisia pedagogisia mahdollisuuksia päiväkodin tilanteissa. Tällaisten kautta kasvattaja pystyy suuntaamaan omaa toimintaansa vastaamaan lasten tarpeita. Esimerkiksi lasten aloitteiden havaitseminen sekä tunnetilojen huomioon ottaminen on tärkeää. Kasvattajan tulee myös osata toimia sensitiivisesti, mikä tarkoittaa lapsen perustarpeiden ymmärtämistä ja lapsen tunnetiloihin vastaamista. Siihen, millaisia työtapoja kasvattaja voi hyödyntää lasten kanssa, vaikuttaa ennalta asetetut tavoitteet sekä lasten ikä ja sen tuomat tarpeet. Kasvattajan olisikin hyvä pyrkiä käyttämään useita eri työtapoja ja menetelmiä lasten kanssa, sekä pienissä että suuremmissa ryhmissä. On myös erittäin tärkeää lasten kasvatuksen kannalta, että kasvattaja ottaa huomioon lasten mielipiteet aina kun mahdollista, ja osallistaa heitä kyselemällä aiheisiin liittyen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

4.1 Pedagoginen toiminta

Pedagogisen toiminnan tavoitteena on tukea lasten oppimista, kasvua ja osaamista eri osa-alueilla. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa pyritään tarkentamaan mitä pedagogiset tavoitteet ovat. Huomioon otetaan pedagogisessa suunnittelussa myös esimerkiksi henkilöstörakenne. Kun kasvattaja suunnittelee ryhmänsä toimintaa, käytetään siihen paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen lisäksi lasten yksilöllisiä varhaiskasvatussuunnitelmia. Toiminnan lähtökohtana on se, että kaikki lapset pystyvät kasvamaan ja oppimaan yksilöllisesti siten, että varhaiskasvatusta olisi heille mielekäästä ja se kohtaisi heidän tarpeensa. Keskeinen työmenetelmä pedagogiikan toteutumiseksi varhaiskasvatuksessa on pedagoginen dokumentointi. Tällä työmenetelmällä tuetaan suunnittelua, toteuttamista sekä arvioimista. Se antaa muun muassa arvokasta tietoa lasten yksilöllisestä kehityksestä, taidoista sekä lapsiryhmästä kokonaisuutena. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32–33.)

Pedagogiikka ilmeneekin kaikissa päivän tilanteissa päiväkodissa. Lasten arki kokonaisuudessaan rakennetaan sellaiseksi, että se tukee varhaiskasvatuslaissa sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitettyjä arvolähtökoh- tia sekä tavoitteita ja painotuksia. Yhtä merkityksellisiä tilanteita pedagogisen toiminnan kannalta ovat ulkoilussa, ruokailussa, tuokioilla sekä eteisessä ta- pahtuva toiminta. Itse toiminta ei ole ratkaisevaa vaan se, mitä siinä toimin- nassa tapahtuu. Kasvattajan pedagogiikan asiantuntijuuteen kuuluu ymmär- tää, miksi joku tilanne toteutetaan sekä millaisin perustein tilanne olisi miele- käs toteuttaa. Parhaimmillaan kasvattaja kykenee mukauttamaan etukäteen laatimiaan tavoitteita sekä liittämään lapsista tulevat seikat niihin. Jotta toi- minta olisi laadukasta tulee kasvattajalla olla syvällistä ymmärrystä pedagogi- sen ja lapsilähtöisen toiminnan merkityksistä. (Lastentarhanopettajaliitto 2017, 9–11.)

4.2 Kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksessa kasvattajalla on iso rooli vuorovaikutuksen toteutumi- sessa. Hänen tulee pystyä ottamaan huomioon useita lapsia samanaikaisesti, mutta kohtaamisissa tulee silti muistaa aitous ja läsnäolo. Kun vuorovaikutus on aitoa ja kasvattaja on läsnä tilanteessa, se vaikuttaa esimerkiksi lasten osallisuuteen ryhmässä. (Sääskilähti 2010, 21–22.)

Kasvattajan ja lasten välisen vuorovaikutuksen katsotaan olevan erityisen tär- keää, sillä se tukee lasta monissa kehityksen osa-alueissa. Päiväkodissa ko- ettu vuorovaikutus kasvattajan kanssa vaikuttaa positiivisesti lapsen sosiaali- seen kehitykseen ja muihin sosiaalisiin suhteisiin. Kasvattajan ja lapsen väli- sellä positiiviseksi koetulla vuorovaikutuksella on tutkittu olevan yhteys esi- merkiksi siihen, miten lapsi muodostaa vuorovaikutussuhteita koulussa opetta- jien kanssa. On myös tutkittua, että lapsen kokemuksilla päiväkodista voi olla vaikutuksia lapsen koulunkäyntiin tulevaisuudessa. Lapsen ja kasvattajan väli- sen positiivisen vuorovaikutussuhteen muodostumiseksi tärkeää on muun mu- assa, että kasvattaja on läsnä lapsen kanssa ja hänen tukensa on saatavilla sekä ilmapiiri on kannustava lasta kohtaan. Kasvattajan luoma lämmin ja aito ilmapiiri päiväkodissa auttaa myös luomaan lapselle turvallisen tunteen. (McNally 2016.)

Vuorovaikutuksen muodostuminen lapsen ja kasvattajan välille on merkittävää, sillä vuorovaikutus mahdollistaa molemminpuolisen tunteiden ja ajatusten esiin tuomisen. Näin kasvattaja ja lapsi pystyvät ymmärtämään toisiaan. Vuorovaikutus pitää sisällään sanallisen viestinnän lisäksi myös nonverbaalisia viestejä, jotka ovat aivan yhtä tärkeää ottaa huomioon. Tällaisia edellä mainittuja viestintä muotoja ovat esimerkiksi kehon asennot, eleet ja ilmeet. Esimerkiksi lapsen tunnetilaa voi kasvattaja havainnoida pelkkien eleiden ja kehonkielen viestien mukaan. Vuorovaikutus onkin olennainen ja tärkeä osa laadukasta pedagogiikkaa, joten voidaan sanoa, että vuorovaikutus ja pedagogiikka liittyvät toisiinsa hyvin tiiviisti. Vuorovaikutus myös vaikuttaa kasvattajan pedagogiseen työhön, joka voi muotoutua laadukkaammaksi, kun vuorovaikutus kehittyy. Tämän avulla kasvattajan suhde myös lapseen yksilönä muuttuu positiivisempaan suuntaan. Varsinkin sellaisten lasten kohdalla, jotka kaipaavat enemmän sosiaalis-emotionaalista tukea, korostuu vuorovaikutuksen laatu ja sen merkittävyys. (Ahonen 2017, 58–60.)

5 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

Positiivinen pedagogiikka tarjoaa käyttöön loistavan käytännönläheisen työkalupakin, josta pystyy löytämään konkreettisia välineitä arjen kaikkiin tilanteisiin. Positiivinen pedagogiikka on hyvin vartenotettava, ympäri maailmaa levinyt kasvatussuuntaus, joka perustuu lisääntyvään empiiriseen näyttöön. Positiivinen pedagogiikka perustuu vahvasti teoreettisen perustansa kautta positiivisen psykologian tieteeseen. Se on saanut alkunsa Yhdysvalloissa 2000-luvun taitteessa professori Martin Seligmanin työn tuloksena. (Leskisenoja 2019.)

Positiivinen pedagogiikka on hyvinvoinnin edistämistä. Positiivinen pedagogiikka sisältää viisi tukipilaria, joita ovat myönteiset tunteet, toimintaan sitoutuminen, välittävät ihmissuhteet, merkityksellisyyden kokeminen ja saavuttaminen. Kun kasvatuksessa hyödynnetään näitä viittä tukipilaria pystytään, tarjoamaan mahdollisimman optimaaliset olosuhteet lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle, oppimiselle sekä kasvulle. Positiivisen pedagogiikan hyvinvointiopetusta olisi syytä toteuttaa myös sen takia, että sitä lasten vanhemmat haluavat. Vanhemmat toivovat lapsilleen onnellisuutta, ja tätä voidaan tarjota parhaimmillaan opettamalla lapsille erilaisia hyvinvoinnin taitoja. Hyvinvoinnin

taidoilla he voivat vaikuttaa oman onnellisuutensa määrään. (Leskisenoja 2019.)

Positiivinen pedagogiikka synnyttää paljon hyvää lapsen ja aikuisen väliseen suhteeseen varhaiskasvatuksen arjessa. Lapsille tulisi antaa aikaa, ja kun aikuinen on aktiivisesti läsnä lapsen päivässä, tulee heidän välisestä suhteesta tiiviimpi, läheisempi ja luottamuksellisempi. Aikuisen oma positiivinen toimintatapa tuo ryhmään iloa ja lämpöä, joka tarttuu lapsiin. Positiivinen pedagogiikka ei kuitenkaan tarkoita, että arki olisi pelkkää juhlaa tai ruusuilla tanssimista. Haastavat tilanteet ovat kuitenkin helpompi kohdata sekä selättää, kun asenne on positiivinen ja hyvään keskittyvä.

Positiivinen pedagogiikka on:

- lapsen hyvinvoinnin edistämistä
- lapsen hyväksymistä ja arvostamista juuri sellaisena kuin hän on
- hyvään keskittymistä, myönteistä suhtautumista asioihin
- lapsen mahdollisuuksiin uskomista
- vahvan luonteen rakentamista
- lapsen välittävää kohtaamista ja pedagogista rakkautta
- korkealaatuista pedagogista toimintaa. (Leskisenoja 2019.)

6 KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan päiväkodin ja huoltajien yhteistyötä. Yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä on tärkeää, jotta lapsi saisi oikeanlaista tukea ja opetusta ottaen huomioon hänen kehityksensä. Kasvattajan tehtävänä on suunnitella yhteistyön toteutumista ja ottaa huomioon myös monialainen yhteistyö. Hyvä ja toimiva kasvatuskumppanuus rakentuu luottamuksesta sekä tasa-arvoisesta vuorovaikutuksesta. Kasvatuskumppanuuden kannalta on tärkeää kunnioitus kasvattajan ja huoltajan välillä, sillä tämä vaikuttaa positiivisesti yhteistyön onnistumiseen. Kasvatuskumppanuudessa huoltaja ja kasvattaja sitoutuvat edistämään lapsen turvallista kehitystä ja kasvua. Huomioon otetaan lapsen yksilöllinen kasvu ja mahdolliset tuen tarpeet, sekä huoltajia mahdollisesti mietityttävät kysymykset vanhemmuuteen liittyen. Joissakin perheissä on tärkeää hyödyntää tulkkia, jotta vuorovaikutus kasvattajan

ja huoltajan välillä onnistuisi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 29–30.)

Kasvatuskumppanuudessa ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on vanhemmilla/huoltajalla, kun taas päiväkodin työntekijät omaavat ammatillista osaamista sekä sen mukaista tietoa. Tavoitteena on siis yhdistää sekä vanhempien asiantuntemusta että päiväkodin henkilöstön ammattitietoa lasten kasvatuksen suhteen. Tärkeää kasvatuskumppanuudessa on se, että sekä päiväkodin henkilöstö että lapsen vanhemmat jakavat tietoa lapsesta toisilleen. Tällöin molemmat osapuolet ovat tietoisia tärkeistä asioista lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. Lasta on tärkeää havainnoida sekä kotona että päiväkodissa, ja myös näitä havaintoja on tärkeää jakaa molemmin puolin. Lasta havainnoidessa hänestä voi saada paljon uutta arvokasta tietoa, ja lapsi voi käyttäytyä hyvin eri tavoin kotona verrattuna päiväkotikäyttäytymiseen. Kasvatuskumppanuudessa kasvattajan tulee myös keskustella vanhempien kasvatuskäsityksistä ja tavoitteista, sillä siten kasvattaja pystyy ottamaan huomioon päiväkodissa vanhempien mielipiteet. (Kekkonen 2012, 42–43.)

Kasvatuskumppanuudella pyritään myös siihen, että vanhempien ja kasvattajan välinen vuorovaikutus ja kohtaamiset syventyvät ajan kuluessa. Lapsen vanhemmilla on oltava oikeus päästä vaikuttamaan niin kyseisen päiväkodin kuin kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön. Vanhemmille pitää myös mahdollistaa mukana oleminen ja heidän mielipiteitään kuunteleminen, kun laaditaan omaa lasta koskeva suunnitelma sekä kun käydään kasvatuskeskusteluja. Keskusteluissa vanhemmilla ja kasvattajalla on mahdollisuus jakaa toisilleen lasta koskevia huomioita ja tietoja. Jotta kasvatuskumppanuus on toimivaa ja onnistunutta, on lapsen etu ja tarpeet aina otettava ensin huomioon. Tavoitteena on, että lapsi kokee tulevansa nähdyksi sekä ymmärretyksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–18.)

7 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatustalain mukaisesti kunnalla on velvollisuus toimia yhteistyössä muiden tahojen kanssa, kuten lastensuojelun ja muun sosiaalihuollon, neuvolatoiminnan ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Lapsella on oikeus kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi saada tukea sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. (Varhaiskasvatustalaki 13.7.2018/540.)

Moniammatillinen yhteistyö voidaan jakaa sekä sisäiseen että ulkoiseen moniammatillisuuteen. Sisäisellä moniammatillisuudella tarkoitetaan päiväkodissa, eri ammattilaisten yhdessä tekemää työtä, jonka avulla päiväkodin arki ja siihen kuuluvat rutiinit saadaan pyörimään. Päiväkodissa nimittäin on työntekijöitä, jotka kuuluvat eri ammattiryhmiin, joita ovat esimerkiksi lastentarhanopettaja, lastenhoitaja sekä johtaja. Tämä myös tarkoittaa, että työntekijöiden koulutuksissa on eroja; joku on opiskellut yliopistossa, kun taas toinen on valmistunut ammattikorkeakoulusta. Ulkoinen moniammatillinen yhteistyö sen sijaan tarkoittaa päiväkodin tekemää yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa, jotka tekevät työtä päiväkodissa olevien lasten tai heidän perheidensä kanssa. Ulkoinen moniammatillisuus voi toteutua esimerkiksi yhteistyössä sosiaalityön tai neuvolan kanssa. (Ojala 2017, 20–22.)

Moniammatillisuudella pyritään tukemaan mahdollisimman hyvin lapsen sekä hänen perheensä hyvinvointia. Moniammatillisella yhteistyöllä on huomattu olevan paljon positiivista merkitystä lasten sekä perheiden hyvinvointiin. Myös varhaiskasvatustalain suunnitelman perusteissa puhutaan laadukkaasta varhaiskasvatuksen edellyttävän monialaista yhteistyötä. Varhaiskasvatuksen moniammatilliseen yhteistyöhön kuuluvat esimerkiksi opetus-, sosiaali-, ja terveystoimi, seurakunnat sekä oppilaitokset. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään aina toteuttamaan lasten etua. Tämän takia eri yhteistyötahojen tiedon jakaminen on erityisen tärkeää, jotta lapsen tilanteesta ja tuen tarpeesta ollaan tietoisia. Yhteistyössä tavoitteena onkin nimenomaan se, että eri yhteistyötahojen työntekijät tuovat omaa ammattitaitoaan ja tietoaan myös muiden lapsen kanssa työskentelevien ammattilaisten käytettäväksi. (Hoppari 2014.)

8 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus koskien haastavia kasvatustilanteita varhaiskasvatuksessa, ja miten juuri kasvattaja toimii niissä tilanteissa. Opinnäytetyötä varten kerättiin ajantasaista tietoa haastavista kasvatustilanteista, sekä kasvattajan roolista. Aineistot kerättiin tutkimuksista sekä ammattikirjallisuudesta. Aihe on laaja, joten tavoitteenamme oli keskittyä pääasiassa kasvattajan rooliin, kasvatuskumppanuuden hyödyntämiseen, sekä ylipäättänsä siihen millaisia haastavat kasvatustilanteet ovat. Emme rajanneet aihetta tiettyyn ikäryhmään, sillä haastavia kasvatustilanteita ja kohtaamisia esiintyy päiväkodin jokaisessa ryhmässä iästä riippumatta. Tavoitteena opinnäytetyössä oli tarkastella kaikkien lasten kanssa työskentelevien toimintaa haastavissa kasvatustilanteissa. Halusimme kohdentaa opinnäytetyömme kaikkiin varhaiskasvatuksen työntekijöihin, sillä päiväkodissa työskennellessä jokainen kohtaa haastavia kasvatustilanteita. Kirjallisuuskatsausta voi käyttää tietopakettina varhaiskasvatuksessa työskentelevät.

Tutkimuskysymys 1:

Millaisia ovat tutkimusten mukaan haastavat kasvatustilanteet?

Tutkimuskysymys 2:

Miten kasvattaja kohtaa varhaiskasvatuksen haastavat kasvatustilanteet?

Tutkimuskysymyksen 2 ensimmäinen alakysymys:

Millainen rooli kasvattajalla tulisi olla haastavissa kasvatustilanteissa?

Tutkimuskysymyksen 2 toinen alakysymys:

Millainen merkitys moniammatillisella yhteistyöllä ja kasvatuskumppanuudella on haastavien kasvatustilanteiden kohtaamiselle?

9 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutetaan käyttämällä tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsauksen muotona käytetään kuvailevaa kirjallisuuskatsausta.

9.1 Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on luoda kokonaiskuva jostakin aiheesta, kokoamalla yhteen siihen liittyviä asioita monipuolisesti. Kirjallisuuskatsauksessa useimmiten tutustutaan kyseisestä aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen, ja näiden pohjalta kirjoitetaan koottua materiaalia.

Yleensä kirjallisuuskatsausta tehdessä pyritään johonkin tiettyyn tarkoitukseen. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus voi esimerkiksi olla opetusmateriaalina toimiminen. Koska kirjallisuuskatsauksia tehdään erilaisia tarkoituksia varten, on niitä myös useampi erilainen tapa tehdä. Kirjallisuuskatsaus myös voidaan jakaa useaan eri vaiheeseen, joita prosessi sisältää. (Axelin ym. 2016, 7–8.)

Kun kirjallisuuskatsausta aletaan kirjoittamaan, on aluksi tärkeää asettaa kirjallisuuskatsaukselle tutkimusongelma, eli mitä halutaan tutkia. Tällä luodaan kirjallisuuskatsaukselle jokin tietty tarkoitus, joka luo pohjan koko sen prosessille. Kirjallisuuskatsauksen aiheen valinnassa on tärkeää huomioida, että aihe on itselle mielenkiintoinen, sillä se vaikuttaa kirjoittajan motivaatioon. Kun valitaan sopivaa tutkimusongelmaa, tulee varmistaa, ettei se ole liian suppea eikä liian laaja. Kirjallisuuskatsausta varten löytyvää tutkimustietoa ja kirjallisuutta nimittäin tulisi olla riittävästi, muttei liikaa. (Axelin ym. 2016, 24.)

Kun tutkimusongelma on muodostettu, seuraavana vaiheena kirjallisuuskatsausprosessissa on kirjallisuus- sekä aineistohaku ja aineiston valinta. Kun valitsee tutkimuksia kirjallisuuskatsauksen lähteiksi, on oltava tarkkana, vastaako aineistojen sisältö oman tutkimusongelman aihetta. Olennainen asia aineistojen haussa on se, että kirjoittaja osaa käyttää tietokantahakuja ja niissä oikeanlaisia hakusanoja. Tätä varten on hyvä, että kirjallisuuskatsauksen kirjoittaja itse määrittelee tärkeimmät käsitteet aiheen kannalta. Käyttämällä mukaanotto- sekä poissulkukriteerejä, voidaan varmistaa, että aineisto on kirjallisuuskatsauksen kannalta relevanttia ja ettei aiheen pääfokus eli tarkoitus unohdu. (Axelin ym. 2016, 25–27.)

Seuraavaksi, eli kolmantena kirjallisuuskatsaus prosessin vaiheena on jo löydettyjen tutkimusten ja muiden aineistojen arviointi. Tässä vaiheessa tavoitteena on tarkastella aineistojen tiedon merkitystä omalle tutkimusongelmalle ja vastaako aineisto niihin kysymyksiin, joita kirjallisuuskatsaukselle on asetettu. Arviointiin johtaneet perustelut tulee mainita myös tarkemmin kirjallisuuskatsauksen raportissa. Tärkeää tässä vaiheessa on myös arvioida etsittyjen aineistojen luotettavuutta. Tämän jälkeen prosessissa siirrytään neljänteen vaiheeseen, eli aineiston analysointiin ja synteesiin. Näiden tarkoituksena on, että kirjallisuuskatsaukseen valitut aineistot ja tutkimustulokset saadaan koottua yhteen. Myös analyysimenetelmiä on useita erilaisia, joiden valintaan vaikuttaa myös katsausmenetelmä. (Axelin ym. 2016, 28–31.)

Kun kirjallisuuskatsausprosessin muut vaiheet on suoritettu, on viimeisenä aika suorittaa tulosten raportointi. Tämä siis tarkoittaa, että teksti kirjoitetaan lopulliseen muotoonsa. Raportoinnin tulee olla tarkka ja siinä täytyy mainita aiemmat kirjallisuuskatsauksen vaiheet tarkasti. Raportointiin tulee kuulua tiettyjä osioita kuten tiivistelmä, tutkimuskysymykset, käytetyt menetelmät, tulokset, johtopäätökset sekä lähdeluettelo. (Axelin ym. 2016, 32.)

9.2 Aineiston haun kuvaus

Opinnäytetyötä varten haettiin kotimaisia lähteitä finna.fi-hakupalvelusta, Kaakkurista, Melindasta, Theseus-sivustolta sekä yliopistojen omista julkaisuarhivoista. Ulkomaisia aineistoja haettiin Xamk Kaakkurin ulkomaisten aineistojen hakupalvelusta sekä Google scholar -tietokannasta. Ulkomaisia aineistoja haettiin pelkästään englannin kielellä, ja niiden hakukriteerinä oli myös se, että ne ovat tieteellisiä julkaisuja. Kotimaisten aineistojen haussa kriteereinä oli, että aineistot ovat tieteellisiä artikkeleita, tutkimuksia, väitöskirjoja tai muuta ammattikirjallisuutta. Löysimme myös osan opinnäytetyössämme käytetyistä aineistoista tutustumalla jo löytämiemme julkaisujen lähteisiin.

Opinnäytetyön aineistojen hakusanoja olivat varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, haastavat kasvatustilanteet, kirjallisuuskatsaus, tunnekasvatus, vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa sekä pedagogiikka. Hakusanoja myös yhdisteltiin jo käytettyjen käsitteiden kanssa ja niihin lisättiin muita sanoja sopivien

aineistojen löytämiseksi. Ulkomaalaisia aineistoja hakiessamme käytimme seuraavia englanninkielisiä hakusanoja: early childhood education, challenging behaviour with toddlers, challenging behaviour in early childhood education, partnership in early childhood education, teacher-child relationship in early childhood, challenging situations in early childhood education ja dealing with difficult situations in early childhood education.

Taulukossa 2 on myös näkyvillä koonti tietokannoista, joita käytettiin aineiston hakuun, sekä hakusanoista ja valintaan johtaneista kriteereistä.

Taulukko 2. Aineiston haussa käytetyt tietokannat, hakusanat sekä valintakriteerit.

Tietokannat	Hakusanat	Aineiston valinta- kriteerit
Finna.fi Kaakkuri Mot Theseus Google scholar Melinda Xamk Kaakkurin ulko- maisten aineistojen ha- kupalvelu Yliopistojen omat julkai- suarkistot	varhaiskasvatus, kasvatuskumppa- nuus, haastavat kasvatusti- lanteet, kirjallisuuskatsaus, tunnekasvatus, vuorovaikutus var- haiskasvatuksessa, pedagogiikka, early childhood edu- cation, Challenging behav- iour with toddlers, Challenging behav- iour in early child- hood education, Partner- ship in early child- hood education.	Julkaistu 2000-luvulla Ei AMK- opinnäytetöitä Kielinä suomi ja eng- lanti, tieteelliset artikke- lit.

Haimme aineistoja, jotka ovat julkaistuja 2000-luvulla, jotta saimme mahdollisimman laajasti tietoa aiheesta. Etsimme aineistoja opinnäytetyöhön useista eri tietokannoista, ja kun sopivia aineistoja ei enää löytynyt, haku kohdennettiin myös jo tutkimiemme aineistojen lähdeluetteloon. Aineistojen lähdeluette-
loista löysimme myös hyviä aiheeseen liittyviä tutkimuksia sekä ammattikirjalli-
suutta.

9.3 Teemoittelu aineiston analyysimenetelmänä

Aineiston analyysiin ei ole aina loogisesti samalla tavalla käytettäviä analyysimenetelmiä tai selkeitä kaavoja, joita voisi noudattaa. On olemassa erilaisia tarkastelutapoja sekä näkökulmia, joiden avulla aineistoa voidaan ja tullaan käymään läpi systemaattisesti. Analyysin tekemiseen on lukuisia eri vaihtoehtoja. Aineiston analyysin tavoitteena on luoda ymmärrys sekä tulkinta tutkittavasta ilmiöstä tutkimuskysymysten pohjalta, tiivistäen, kooten, täydentäen, pilkkoen ja purkaen. Näin aineistoa voidaan jäsentää uudelleen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Usein ensimmäinen lähestyminen aineistoon kulkee tematisoinnin kautta. Aineistoista voidaan nostaa esiin tutkimusongelmaan liittyviä teemoja. Teemojen avulla voidaan vertailla niiden esiintymistä sekä ilmenemistä aineistoissa. Aineistosta pyritään ensin löytämään olennaiset aiheet ja sen jälkeen aiheet tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet erotellaan toisistaan ja luodaan teemoja. Teemoittelu on suositeltava analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemiseen. (Eskola & Suoranta 2008, 174–148.)

Kun menetelmäksi on valittu teemoittelu, aineistoa aletaan järjestelmään teemojen mukaan. Aineistosta käydään läpi sekä etsitään tiettyihin teemoihin liittyviä aiheita, joita aletaan luokittelemaan valittujen teemojen alle. Teemojen alle kootaan kustakin aineistosta ne kohdat, joissa käsitellään kyseistä teemaa. Teemojen alle on myös mahdollista koota sellaisiakin kohtia, jotka kuuluvat joihinkin muihin teemoihin. Tutkimusraportissa teemoittelua voidaan käsitellä ja havainnollistaa erilaisilla näytepalloilla ja sitaateilla. Aineistosta lainataan joitakin suoria viittauksia, jotka ovat johtaneet juuri näiden valittujen teemojen muodostumiseen ja näin tarjotaan lukijalle todiste tutkijan aineistosta, joita analyysissä on käytetty. On tärkeää huomioida ovatko sitaatit harkittuja sekä tarpeellisia. Niiden suhteen tulee myös olla kriittinen, jottei tutkimusraportti ole ainoastaan kokoelma erilaisia sitaatteja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Tutkimuksissa ei usein pystytä käyttämään vain yhtä ainoaa menetelmää, vaan niitä voidaan yhdistellä keskenään. Teemoittelu ei sulje pois esimerkiksi

tyypittelyä, vaan tyyppikertomuksia voidaan käyttää myös teemojen muodostamisessa. Teemoittelun apuna voidaan käyttää myös koodausta sekä kvantifiointia. Taulukoiden avulla voidaan esimerkiksi havainnollistaa sitä, mitkä seikat aineistossa ovat keskeisiä ja miettiä keskeisiä teemoja. (Saaranen-Kauppi & Puusniekka 2006b.)

Kirjallisuuskatsauksessamme käytimme aineiston analyysimenetelmänä teemoittelua. Valitsimme teemoittelun, sillä aineistoissamme esiintyi heti tiettyjä teemoja, joita olimme ajatelleet jo ennen aineistoon perehtymistä. Aloitimme analyysin lukemalla aineistoja huolellisesti, samalla silmälle, mitkä aiheet tulevat aineistoissa toistuvasti esiin. Järjestelimme tutkimuskysymysten perusteella olennaisia teemoja yhteen. Vertailimme eri aineistoja toisiin ja pohdimme teemojen merkitystä. Käänsimme myös englanninkielisiä aineistoja suomeksi ja pohdimme siellä esiintyviä teemoja. Opinnäytetyömme teemoiksi muodostui varhaiskasvatus, kasvattajan toiminta, yhteistyö ja haastavat kasvatustilanteet.

Taulukko 3. Teemoittelu.

<p>Ammatillinen osaaminen, työmenetelmät, sensitiivisyys, kohtaaminen, tunnekasvatus, läsnäolo, ennakointi, suunnitelmallisuus, strukturointi, tunnekasvatus, pedagogiikka, opetus, ohjaus, varhaiskasvatussuunnitelma, positiivinen pedagogiikka.</p>	<p>Kasvattajan toiminta</p>
<p>Kasvatuskumppanuus, moniammatillinen yhteistyö, osallisuus, tiedon jakaminen.</p>	<p>Yhteistyö</p>
<p>Haastava käytös, lapsen yksilölliset haasteet, ulkoiset ja sisäiset tekijät, päiväkodin arki, siirtymätilanteet, kiusaaminen, ennaltaehkäisy, käytöshäiriöt/diagnoosit.</p>	<p>Haastavat kasvatustilanteet</p>

10 TUTKIMUSAINEISTO

Seuraavaksi kerrotaan lyhyesti kirjallisuuskatsauksessa käytetyistä aineistoista. Aineisto esitellään aikajärjestyksessä uusimmasta vanhimpaan. Aineistot, jotka kirjallisuuskatsaukseen on valittu, ovat tutkimusartikkeleita.

Koskinen, E. 2019. Varhaiskasvattajien kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä.

Aggressiivinen käytös on yksi haastavien kasvatustilanteiden ilmenemismuoto tai niihin johtava tilanne. Koskinen (2019) on suorittanut pro gradu-tutkielmaansa varten tutkimuksen päiväkodissa, jossa on ottanut tarkastelun kohteeksi kasvattajien käyttämiä työmenetelmiä ja -tapoja aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Tutkimuksessa tuotiin esille sekä ennaltaehkäiseviä menetelmiä, että konkreettisia työtapoja aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamiseen ja tilanteen ratkaisemiseen. Pro gradu-tutkielmassa myös käsiteltiin tutkimuksen pohjalta kasvattajien käyttämiä toimintamuotoja, joiden avulla aggressiivisia tilanteita tulisi käydä läpi yhdessä lasten sekä muiden työntekijöiden kanssa. Tutkimuksessa on myös selvitetty kasvattajien ajatuksia ja tunteita, joita he kokevat aggressiivisen lapsen kohtaamistilanteissa tai sen jälkeen.

Loukusa, M. 2019. ”No, ku ajattelee myönteisesti, niin alkaa tapahtua myönteisiä asioita.” - Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksen erityisopettajien työssä.

Loukusa (2019) selvitti tutkimuksessaan varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmia siitä, mitä positiivinen pedagogiikka tarkoittaa ja millaisia työmenetelmiä se sisältää. Esille nousi varhaiskasvattajien omat näkemykset niistä konkreettisista keinoista, jotka tukevat positiivista pedagogiikkaa. Tutkimuksessa myös nostettiin esille varhaiskasvatuksen erityisopettajien mielipiteitä heidän toimintansa merkityksestä positiivisen pedagogiikan toteutumiseksi. Aihetta myös käsiteltiin lasten kannalta, joilla on jonkinlainen erityisen tuen tarve.

Säilynkangas, E. 2019. Monialaista yhteistyötä edistävät tekijät - konsultoivien varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkemyksiä.

Säilynkankaan (2019) tutkimuksessa tutkittiin monialaisen yhteistyön toteutumista varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa on selvitetty nimenomaan varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmasta, millaiset asiat edistävät monialaisen yhteistyön onnistunutta toteutumista.

Köngäs, M. 2018. "Eihän lapsil ees oo hermoja" - etnografinen tutkimus lasten tunneälystä varhaiskasvatuksessa.

Köngäs (2018) on tarkastellut tutkimuksessaan lasten tunneälyn näkymistä päiväkodin arjessa. Tutkimus keskittyi käsittelemään lasten tunneälyn kehittämismahdollisuuksia. Aihetta pohdittiin tärkeänä osana päiväkodin arkea sekä lapsen kasvatusta ja kehitystä. Tutkimuksen taustalla oli John Mayerin ja Peter Saloveyn tunneälyteoria ja myös William Corsaron näkemys vertaiskulttuurin ilmenemisestä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa myös käsiteltiin aihetta RULER- sovelluksen kautta, joka on lyhennys sanoista Recognizing, Understanding, Labeling, Expressing ja Regulating.

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja.

Ahosen (2017) ilmestynyt kirja pohjautuu hänen väitöskirjaansa varten tehtyyn tutkimukseen. Kirja- versiossa kerrotaan myöskin hänen aiemmin julkaistusta väitöskirjaansa johtaneesta tutkimuksesta, mutta siinä käsitellään aihetta vielä laajemmassa perspektiivissä.

Kauppinen, M. 2017. Ympäristön aiheuttamaa vai lapsen toiminnasta johtuvaa? - Haasteet päiväkodin arjessa varhaiskasvattajien kuvaamina.

Kauppisen (2017) tutkimuksen tavoitteena oli tutkia kasvattajien näkemyksiä siitä, millaiset asiat johtavat päiväkodissa haastaviin kasvatustilanteisiin sekä millaisia nämä kyseiset tilanteet ovat. Aiheen kannalta tarkasteltiin sekä lap-

sen sisäisiä että ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat haastavien kasvatustilanteiden syntymiseen. Lapsen sisäisiä tekijöitä tutkimuksen mukaan olivat esimerkiksi sosiaalis-emotionaaliset haasteet sekä kielenkehityksen haasteet. Olenaisena osana tutkimusta pohdittiin myös lasten mahdollista leimaantumista haastavien kasvatustilanteiden takia.

Koh, G. 2017. A Descriptive study of how teachers identify and respond to children's challenging behaviour in early childhood education settings.

Koh (2017) tutki tekemässään tutkimuksessa, miten kasvattajat näkevät lasten haastavan käyttäytymisen ja kuinka he kohtaavat kyseisiä tilanteita. Tutkimusta varten hyödynnettiin menetelminä sekä havainnointia että jokaisen osallistujan erillistä haastattelua. Tutkimukseen osallistui yhteensä kahdeksan kasvattajaa, neljästä eri päiväkodista. Tutkimuksessa nousi esille vahvasti, millaisia työmenetelmiä kasvattajat käyttävät työskennellessään haastavasti käyttäytyvien lasten kanssa ja mitkä niistä ovat kaikista toimivimpia menetelmiä. Sen lisäksi tutkimus pitää sisällään paljon heidän kuvailuaan haastavien kasvatustilanteiden ilmenemismuodoista.

Karttunen, A. 2016. Haastava lapsi perheessä – Lastentarhanopettajien kokemuksia yhteistyöstä vanhempien kanssa.

Karttusen (2016) tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin lastentarhanopettajien näkökulmasta, miten ja millaisin keinoin yhteistyö kodin sekä päiväkodin välillä onnistuu sellaisissa tilanteissa, joissa lapsella on erityisiä haasteita. Tutkimuksessa selvitettiin myös, mitkä tekijät hankaloittavat yhteistyötä sekä millaiset keinot helpottavat tilanteita. Tutkimus on kasvatusstieen pro gradu – tutkielma. Tutkimuksessa on haastateltu lastentarhanopettajia Jyväskylässä sekä Joensuussa. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina.

Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa.

Väitöskirjassaan Ahonen (2015) tutki, miten varhaiskasvattaja toimii lasten kanssa haastavissa kasvatustilanteissa. Väitöskirjaa varten tehdyssä tutkimuksessa on havainnoitu kolmea päiväkotiryhmää ja tutkimuksen tuloksia on

täydennetty vielä tekemällä teemahaastattelut päiväkotiryhmien kasvattajille. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti kasvattajien vuorovaikutuksellisiin sekä pedagogisiin toimintatapoihin haastavissa kasvatustilanteissa.

11 TULOKSET

Tuloksissa vastataan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin, joita olivat: Millaisia ovat tutkimusten mukaan haastavat kasvatustilanteet? Miten kasvattaja kohtaa varhaiskasvatuksen haastavat kasvatustilanteet?

Millainen rooli kasvattajalla tulisi olla haastavissa kasvatustilanteissa? Millainen merkitys moniammatillisella yhteistyöllä ja kasvatuskumppanuudella on haastavien kasvatustilanteiden kohtaamiselle? Aloitamme tulokset kappaleen tuomalla esiin tutkimusten pohjalta vielä sitä, mitä haastavat kasvatustilanteet ovat nojaten kasvattajien omiin näkemyksiin. Tämän jälkeen tuomme esiin tuloksia koskien muita kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiä.

11.1 Haastavat kasvatustilanteet

Kauppisen (2017) tehdyssä tutkimuksessa haastaviin kasvatustilanteisiin liitettiin jatkuvasti lapsen toiminta sekä toimimattomat tilat. Suurten ryhmien tuoma levottomuus nousi myös merkittävästi esiin. Tutkimuksen haastatteluissa päiväkodissa syntyviin haastaviin kasvatustilanteisiin mainittiin liittyvän siirtymätilanteet, lepo hetket, leikki tilanteet, ruokailu, erilaisten ryhmien koontumiset sekä lepo hetket. Siirtymätilanteissa ulos ja sisälle menemiseen luo haasteita aikataulut ja niistä syntyvä kiireen tunne. Näin siirtymätilanteista tulee tavalla tai toisella levottomia, joka luo haasteen tunnetta kasvattajille. Siirtymätilanteisiin vaikuttavia tekijöitä koettiin olevan tilojen toimimattomuus, sillä juuri liian pienet tilat aiheuttavat levottomuutta niin lapsissa kuin kasvattajissakin. Myös lapsen poikkeaminen normista, esimerkiksi pukeutumisesta keittäytyminen mainittiin haasteelliseksi. Normista poikkeaminen koettiin haasteelliseksi, sillä se vaatii aina yhden aikuisen huomion ja vie samalla resursseja muilta lapsilta. (Kauppinen 2017.)

Merkittävimmät ulkopuoliset haastavan kasvatustilanteen aiheuttavat tekijät olivat tutkimuksen mukaan liian suuret ryhmäkoot sekä varhaiskasvattajien kokemat rajalliset henkilöstöresurssit, jotka aiheuttavat kiireen tunnetta. Myös aikuisten sekä lasten vaihtuvuus koettiin tuovan levottomuutta ja näin tuovan

haasteita. Riittämättömyyden tunnetta esiintyi monella vastaajista. (Kauppinen 2017.)

Lapsen käytös liitettiin jatkuvasti ongelmallisiin kasvatustilanteisiin. Kauppinen (2017) tehdyn tutkimuksen mukaan lapsen sisäisistä tekijöistä haasteiksi nousivat erilaiset sosiaalis-emotionaaliset haasteet sekä temperamenttiin liitettävät piirteet. Sosiaalis-emotionaalisia haasteita olivat tutkimuksen mukaan lapsen aggressiivisuus, tunne-elämän haasteet, käyttäytymisen ja impulssikontrollin vaikeudet sekä ongelmat leikkitaidoissa ja muissa vuorovaikutustaidoissa. Haastavia kasvatustilanteita koettiin syntyvän myös yhteydessä lapsen kielitaidon sekä muun kehityksen kanssa. Mikäli lapsiryhmässä oli eri-ikäisiä lapsia, sen koettiin tuovan vaativuutta, sillä lapset ovat hyvin eri kehitysvaiheissa. (Kauppinen 2017.)

11.2 Haastavien kasvatustilanteiden kohtaaminen

Kun kyseessä on haastava kasvatustilanne, jossa lapsi käyttäytyy aggressiivisesti, on tunnetaitojen tukeminen erityisen tärkeää. Lapselle opetetaan, että myös negatiivisten ja vihaisten tunteiden kokeminen on normaalia, mutta aggressiivinen käyttäytyminen muita kohtaan ei ole sallittua. Aggressiivisen lapsen kohtaamisessa on erityisen tärkeää saada tilanne rauhoitettua, joten kasvattajan tulee itse toimia rauhallisesti. Usein aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen rauhoittamiseen auttaa se, että kasvattaja vie lapsen pois muun lapsiryhmän luota, jos mahdollista. Tällöin lapsi on helpompi saada rauhoittumaan, kun ympärillä ei ole ylimääräisiä ärsykeitä kuten melua. Joissakin tapauksissa, kun lapsi käyttäytyy aggressiivisesti, kasvattajat ovat huomanneet, että lapsen huomion kiinnittäminen muihin asioihin on myös toimiva työtapana. Lapsen huomio voidaan esimerkiksi kiinnittää johonkin konkreettiseen tavaraan, kuten kirjaan tai leluun. Joissakin tilanteissa kasvattajat ovat käyttäneet menetelmänä ”rauhottumissyliä”, jolloin lapsen liikettä saadaan rajoitettua, jottei hän vaaranna itseään tai muita. (Koskinen 2019, 39–45.)

Uhmakkaasti käyttäytyvät lapset rasittavat työntekijöitä paljon. Työntekijöillä on kokemus siitä, että lapselle täytyisi koko ajan olla perustelemassa arkisia asioita ja toimintaohjeita. Uhmakkaasti käyttäytyvä lapsi kyseenalaistaa annettuja ohjeita ja näin luo turhautuneisuuden tunnetta työntekijöille.

Työntekijöiden tulisi olla tietoisia, että uhmakkaasti käyttäytyvä lapsi hyötyy perusteluista sekä ennakoinnista. Lapselle olisi hyvä jo ajoissa perustella esimerkiksi ennen leikkituokiota, kuinka kauan tuokioon on varattu aikaa. Uhmakkaasti käyttäytyvälle lapselle olisi hyvä selittää perusteluissa myös säännön taustalla oleva syy, sillä jos lapsi ei ymmärrä säännön järkipäisyyttä hän saattaa koetella sitä moneen kertaan. Uhmakkaasti käyttäytyvään lapseen ei myöskään auta rangaistukset. Tärkeintä uhmakkaasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimisessa on joustavuus sekä empatia. Varoitusten antaminen on yksi hyvä keino näyttää, että työntekijä on valmis joustamaan. Yhden varoituksen antaminen lapselle tarjoaa toisen mahdollisuuden muuttaa käyttäytymistään. (Ahonen 2017, 39–42.)

Levottomasti käyttäytyvät lapset taas hyötyvät paljon vuorovaikutuksellisesta sekä pedagogisesta tuesta. Myös kasvattajan antama tuki toiminnanhajauksessa hyödyttää levottomasti käyttäytyvää lasta suuresti. Toiminnanhajauksella voidaan tarkoittaa esimerkiksi lapsen omaa kykyä suunnitella tulevaa toimintaa, toteuttaa toimintaansa sekä lopuksi arvoida sitä. Levottomille lapsille on tärkeää tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa, sillä tämä mahdollistaa lapsen varhaisen mahdollisuuden omaksua toimintaansa tukevia strategioita. Joissakin tapauksissa moniammatillisen työryhmän tuki on myös välttämätöntä, mikäli levottomuus onkin yhteydessä esimerkiksi ADHD:seen. (Ahonen 2017.)

Vetäytyvän lapsen kohdalla tulee muistaa, ettei lapsi jäisi unohduksiin, mikäli huomio keskittyy enemmän ulospäinsuuntautuneeseen lapseen. Vetäytyvän lapsen kanssa toimiessa kulmakivinä ovat aika ja kannustus. Lapset tarvitsevat paljon aikaa sopeutuakseen joihinkin toimintoihin. Tämän takia tärkeää on lapsen kannustus epä mukavuusalueelta pois ja näin lapsi voi kokea omien rajojen ylittämisen palkitsevana. Ilman tukea voi olla vaarana jumittua omalle epä mukavuusalueelle ja näin kielteiset ajatukset nousevat korkeammalle. Kasvattaja voi esimerkiksi sopia lapsen kanssa yhdessä, miten hän voisi osallistua yhteisiin toimintoihin mukavalla tavalla. Esimerkiksi lapsi voi aluksi osallistua yhdessä aikuisen kanssa toimintoihin hieman sivummalla ja sitten edetä vähitellen lähemmäs muuta ryhmää. (Ahonen 2017.)

11.3 Kasvattajan toiminta haastavissa kasvatustilanteissa

Kasvattajan toimintaan ja tapaan kohdata haastavat kasvatustilanteet vaikuttavat monet eti tekijät. Esimerkiksi ennakointi ja suunnittelu, pienryhmätoiminnan toteuttaminen sekä strukturointi ovat keinoja, joita hyödyntää haastavien kasvatustilanteiden kohdalla. Seuraavaksi tuomme esille näitä keinoja tutkimusten mukaan.

11.3.1 Ennakointi ja suunnittelu

Ahosen (2015) tutkimuksen mukaan, kasvattajan roolissa tärkeää haastavien kasvatustilanteiden kannalta on ennakointi ja sen pohjalta etukäteen suunnitteleminen. Kun kasvattaja tiedostaa lapsiryhmässä esiintyviä haasteita ja tuntee ryhmään kuuluvat yksilöt, voidaan eri tuen tarpeet ottaa huomioon kun suunnitellaan viikon ohjelmaa. Hyvä esimerkki etukäteen suunnittelemisesta ja ennakkoinnista ovat erilaiset päiväkodin tuokiot. Tutkimuksessa mainitaankin, että 186:sta haastavasta kasvatustilanteesta 63 esiintyi ohjautuilla tuokiolla. Kasvattajan on hyvä ottaa etukäteen huomioon suunnitelmia tehdessä, onko ryhmässä lapsia joiden käyttäytyminen voi helposti muuttua levottomaksi tai lapsia, jotka turhautuvat nopeasti. Tällaisessa tilanteessa kasvattajan olisi hyvä suunnitella tuokio siten, että siinä olisi mahdollisimman vähän niin sanottua odottamista, jolloin voidaan välttää mahdollista levottomuutta. Tuokion tekemisen tulisi siis olla sellaista, jossa lapset ovat jatkuvasti mukana aktiivisina osallistujina. (Ahonen 2015, 170–173.)

11.3.2 Arjen strukturointi ja pienryhmätoiminta

Arjen strukturointi eli arjen jäsenteleminen on myös tärkeässä roolissa haastavien kasvatustilanteiden välttämisessä. Selkeällä päiväohjelmalla on huomattava merkitys etenkin sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Strukturi on keskeinen arjen sekä toiminnan järjestäjä. Struktuurilla on vaikuttava tekijä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja sosiaalis-emotionaalisen kehityksen kannalta. Työntekijöiden olisi hyvä esimerkiksi hyödyntää kuvakortteja, jotka ilmisevät lasten päivän rakennetta. Kuvien perusteella lapsi osaa varautua siihen, että esimerkiksi aamupiirin jälkeen on ulkoilua, jonka jälkeen ruokailu. (Ahonen 2017.)

Pienryhmä toiminnan järjestämisellä voidaan myös vaikuttaa haastavien kasvatustilanteiden ennaltaehkäisemiseen. Kauppisen (2017) mukaan kasvatustilanteet sujuvat paremmin kun kyseessä on pienempi lapsiryhmä. Pienemmässä ryhmässä kasvattajan on mahdollista olla vuorovaikutuksessa yksilöllisemmin jokaisen lapsen kanssa, jolloin usein tilanteet pysyvät rauhallisempina kiireettömämpinä. Haastatteluissa on tullut ilmi, että kasvattajienkin omasta mielestä päiväkodin arki sekä lasten kasvatusta olisi parempaa ja laadukkaampaa mikäli ryhmäkoot olisivat pienempiä. Kasvattajat itse kokevat, että siirtymätilanteissa syntyy usein haastavia tilanteita. Myös näiden toimimiseksi olisi hyvä, että ryhmää jaettaisiin pienryhmiin aina kun mahdollista. (Kauppinen 2017, 48.)

Työntekijöiden ammattitaitoon kuuluu myös kyky antaa selkeitä ja lapsen toimintaa tukevia ohjeita. Jokainen lapsi hyötyy ohjeista, mutta erityisesti sosiaalis-emotiaalista tukea tarvitseville lapsille se on tärkeää. Joillekin lapsille kyky toimia ohjeiden mukaisesti voi olla hyvinkin haastavaa, jonka taustalla voi olla vaikeudet toiminnanohjauksessa. Toiminnanohjauksella tarkoitetaan siis yksilön kykyä suunnitella sekä arvoida omaa tekemistään. Toiminnanohjauksen haasteet näkyvät lapsessa levottomana käyttäytymisenä sekä juuttumisena. Haasteet toiminnanohjauksessa kuormittavat myös työntekijöitä paljon. Toimimista ohjeiden mukaan on harjoitettava päiväkodin arjessa. Työntekijät voivat esimerkiksi tukea kielellistä ohjetta kuvilla ja omilla esimerkeillä. Kielellisessä ohjauksessa tulee myös kiinnittää huomiota siihen, että ohjeet olisi pilkottuja sekä riittävän lyhyitä ja selkeitä. Ohjeita antaessa katsekontaktin ylläpitäminen on myös tärkeää. Työntekijöiden tulisi pystyä aktivoimaan lapsia tarkoituksenmukaisella tavalla. (Ahonen 2017, 201–202.)

11.3.3 Ammattitaidon ylläpitäminen

Ahonen (2015) tekemässä tutkimuksessa nousee esille, että kasvattajat toivoisivat lisää tukea työhönsä. Koulutuksia toivottaisiin lisää, sillä niiden katsottaisiin olevan hyödyksi varsinkin haastavien kasvatustilanteiden kohtaamisessa. Koulutusten avulla pystytään ylläpitämään sekä kehittämään ammattitaitoa. Vaikka haastavien kasvatustilanteiden kannalta on hyvä hyödyntää ennakointia, ei kaikkiin tilanteisiin voida vaikuttaa etukäteen. Tämän takia kasvattajan oma ammattitaito on välttämätöntä, sillä hänen tulee

välillä löytää tilanteisiin uudet ratkaisut hyvin nopeasti. Myös työnohjauksen järjestäminen olisi tärkeää, varsinkin haastavien kasvatustilanteiden jälkeen, sillä kasvattajat voivat kokea kyseiset tilanteet hyvinkin kuluttavina.

Koh (2017) tekemässä tutkimuksessa nousikin vahvasti esille, että kasvattaja on auttanut haastavien kasvatustilanteiden ja haastavan käytöksen kohtaamisessa ammattitaidon kehittäminen. Kaikki kahdeksan tutkimukseen osallistunutta kasvattajaa pitivät edellä mainittua tärkeänä haastavan käytöksen kanssa. Kasvattajat nostivat esille haastatteluissa, että he ovat löytäneet työssään käyttämiään menetelmiä muun muassa lukemalla ajankohtaista tietoa aiheesta, refleктоimalla aiempia vastaavanlaisia kokemuksia ja tilanteita, ottamalla vaikutteita toisten kasvattajien työskentelystä sekä keskustelemalla kyseessä olevan lapsen huoltajien kanssa. Kasvattajien työhön haastavasti käyttäytyvien lasten kanssa on ollut suuri apu ammattitaitoa kehittävästä kurseista, joita myös esimiehet ovat järjestäneet heille. (Koh 2017.)

Ahosen (2015) mukaan, haastavien kasvatustilanteiden kannalta niinkuin myös muutenkin varhaiskasvatustyön kannalta tärkeää on reflektointi. Reflektointi voi tapahtua sekä itsenäisesti sekä työkavereiden kanssa, ja välillä myös lasten kanssa riippuen lasten iästä. Reflektoinnilla tarkoitetaan sitä, että kasvattaja miettii tarkasti tilannetta läpi ja tarkastelee muun muassa omaa toimintaansa. Haastavien kasvatustilanteiden reflektomisessa kasvattaja nimenomaan reflektoi omaa pedagogista sekä vuorovaikutuksellista toimintaansa. Reflektointi auttaa kasvattajaa miettimään esimerkiksi mikä tilanteessa oli onnistunutta, ja mitä voisi tehdä jatkossa eri tavalla. Reflektointikin vaikuttaa suuresti ennakointiin ja haastavien kasvatustilanteiden ennaltaehkäisyyn, sillä reflektoinnin avulla voidaan löytää niitä asioita joita pitäisi tehdä toisin. (Ahonen 2015, 177.)

11.3.4 Tunnekasvatus

Päiväkodeissa tunnekasvatus on tärkeässä asemassa ja sen merkitys korostuu entisestään. Marja Könkään (2018) mukaan lapsen tunnekasvatukseen panostamisella on valtava merkitys koko tulevaisuuteen, oikeanlaisella tunne-

kasvatuksella pystytään ehkäisemään syrjäytymistä, väkivaltaisuutta sekä yksinäisyyttä. Lasten kuuluu saada päiväkodissa tunnekasvatusta ja varhaiskasvattajien tulisi tukea lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. (Köngäs 2018.)

Tunnetaitojen opettelun tärkeimpänä tavoitteena on, että lapset oppisivat nimeämään sekä ymmärtämään tunteitaan. Erilaisten tunteiden sietäminen ja ymmärtäminen sekä oppiminen ovatkin siis keskeisimpiä osia tunnekasvatuksessa. Varhaiskasvattaja harjoittelee lasten kanssa havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään omia sekä muiden tunteita ja näin tunnetaidot kehittyvät. Varhaiskasvattajan on hyvä muistaa, että tunnekasvatuksessa on olennaista, että kaikki tunteet ovat sallittuja, luonnollisia sekä normaaleja eikä mitään tunteita saisi tukahduttaa. Tunnekasvatuksen yksi tehtävä on tarjota lapsille monipuolisia keinoja käsitellä sekä purkaa erilaisia tunteita. Lasten tunnetaitojen oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Köngäs 2018.)

Varhaiskasvattajan tulisi luoda lapsi ryhmään kannustava ilmapiiri, jossa erilaiset tunteet ja niihin liittyvät reaktiot hyväksytään. Kannustava ilmapiiri on tärkeää lasten tunteiden hallinnan kehitykselle. Kasvattajan roolina on myös kertoa ja ilmaista itse erilaisia tunteitaan ja näin näyttää esimerkkiä lapsille, että kaikki erilaiset tunteet ovat hyväksyttäviä sekä niistä on hyvä oppi puhumaan muiden kanssa, eikä niitä tulisi purkaa negatiivisella tavalla. (Köngäs 2018.)

11.3.5 Positiivinen pedagogiikka

Loukusan (2019) tutkimuksessa käsiteltiin positiivisen pedagogiikan merkitystä. Haastateltavat määrittelivät positiivisen pedagogiikan lähtökohtaisesti tietynlaisena ajatustapana sekä asenteena, he kokivat oman sisäisen asenteen vaikuttavan paljon moneen asiaan. Esimerkiksi vuorovaikutukselliseen toimintaan sekä lasten kohtaamiseen. Haastateltavat kuitenkin korostivat, ettei myönteisyys tule itsestään vaan sen eteen pitäisi tehdä töitä. Omia ajatusmalleja ja toimintatapoja pitäisi muuttaa, jotta myönteisyydestä voisi tulla tapa. Tutkimuksessa todettiin, että juuri lasta koskeviin haasteisiin kyetään puuttumaan rakentavasti myönteisen asenteen sekä vuorovaikutuksen kautta. Myös myönteinen näkemys itsestä auttaa lasta uskomaan itseensä sekä kasvattaa

lapsen itsetuntoa. Haastateltavat korostivatkin myönteisyyden ja sen välittämistä lapselle. Myönteisen ajattelun avulla voidaan myös tarjota lapsille, toisille aikuisilla ja huoltajille sekä henkilökunnalle uusia näkökulmia ajattelutapoihin. Toimintamallien muutosten pitäisi tutkimuksen mukaan lähteä liikkeelle ensisijaisesti juuri aikaisemmin mainitusta aikuisten ajatusten muuttamisesta. Ajatusmallien jakaminen muille kasvattajille hyödyttäisi lapsia parhaiten, kun kaikki lähiympäristön aikuiset ymmärtävät hyvän merkityksen teoissa sekä sanoissa. Myös vuorovaikutuksen myönteisyys, esimerkiksi sanoissa koettiin tutkimuksessa tärkeänä. Myönteiset käskyt ohjaavat lasta paremmin toimimaan sanojen mukaisesti ja näin ei-toivottu käytös jää vähemmälle huomiolle ja näin vähenee lapsen käyttäytymisessä. Haastateltavien kokemusten mukaan vahvuuksien tunnistaminen sekä niiden hyödyntäminen vähentävät haasteellista käyttäytymistä. (Loukusa 2019.)

Ahosen (2015) tehdyn tutkimuksen mukaan myös positiivisen palautteen antamisella on suuri ja myönteinen merkitys lapsen käyttäytymiseen ja itsetuntoon. Positiivisen palautteen antaminen edesauttaa lasten myönteistä käyttäytymistä sekä edistää oppimista tehokkaasti. Palautteen tulee kuitenkin olla aiheellista, aitoa sekä välitöntä, jotta se tukee lasta. Myönteisen sekä turvallisen suhteen lasten ja työntekijöiden välillä on todettu vähentävän tehokkaasti lukuisia riskejä, joita esimerkiksi aggressiiviseen käyttäytymiseen liitetään. Jotkut lapset kuitenkin eivät osaa ottaa positiivista palautetta vastaan, jolloin kannattaa lähteä liikkeelle hyvin neutraalisti. Positiivista palautetta voi esimerkiksi antaa ensin kahden kesken lapsen kanssa, jolloin tilanteeseen ei liity niin paljoa ympäristön huomiota. Myös esimerkiksi peukun nostaminen tai kevyt kosketus olkapäälle mikäli lapsi sen sallii, ovat hyvin neutraaleja keinoja antaa positiivista palautetta. (Ahonen 2015.)

Kauppisen (2017) tekemä tutkimus tukee vahvasti myös positiivisen palautteen merkitystä. Tutkimuksessa sujuvaan sekä normaaliin arkeen nähtiin vaikuttuvan työntekijöiden oma toiminta sekä merkittävä tutkimustulos oli työntekijöiden oma asenne ja sen merkitys haastavissa kasvatustilanteissa. Haastateltavien mukaan positiivisella asenteella on merkittävä vaikutus siihen, millaiseksi haastavat kasvatustilanteet kehittyvät. Usein haastavat kasvatustilanteet voivat johtaa kielteiseen vuorovaikutuksen kehään, jossa niin työntekijä kuin aikuinen kokevat epäonnistuvansa. Haastatteluissa painottui,

että positiivisuutta sekä lapsen kehumista pidettiin erityisen tärkeänä tekijänä haastavien tilanteiden ratkaisemisessa sekä myös lapsen itsetunnon kehityksessä. (Kauppinen 2017, 60.)

Haastavasti käyttäytyvät lapset saattavat saada erilaisia leimoja ja rooleja, joita työntekijät mainitsivat Kauppinen (2017) tutkimuksessa. Rooleissa on vaarana, että lapsi voidaan nähdä useammin syyllisenä tapahtumiin ja joitakin lapsia ei taas syytetä koskaan. Merkityksellistä olisi, etteivät leimat jäisi pysyviksi. Lapset kehittyvät ja tämän takia työntekijöiltä vaaditaan ammattitaitoa päästä yli leimaamisesta sekä rooleista. Tutkimuksen mukaan työntekijöiden tulisi nähdä lapsi muutenkin, kuin häneen liitettävien haasteiden kautta. Työntekijöiden ei tulisi jäädä kiinni lapsen yhteen ongelmakohtaan, vaan tulisi huomioida lapsi kokonaisvaltaisesti eri kehityksen osa-alueita tarkastellen. (Kauppinen 2017, 61.)

11.4 Yhteistyön merkitys

Erityisen tärkeäksi rooliksi haastavien kasvatustilanteiden kanssa työskennellessä nousee tutkimusten perusteella sekä kasvatuskumppanuus että moniammatillinen yhteistyö.

11.4.1 Kasvatuskumppanuus

Karttunen (2016) tehdyssä tutkimuksessa kaikki haastatteluun osallistuneet pitävät kasvatuskumppanuutta lasten vanhempien kanssa tärkeänä työssään ja sitä kautta katsottiin olevan mahdollista työskennellä parhaansa mukaan lasten hyväksi. Yhteistyötä lasten huoltajien kanssa kuvattiin myös väyläksi tutustua lapseen paremmin. Lapsen haastavalla käytöksellä ei ole tutkimuksen mukaan yhdenmukaista vaikutusta kasvatuskumppanuuteen, yhteistyön merkitys enemmänkin korostui lapsen haastavan käytöksen vuoksi. Lisääntyneen yhteistyön nähtiin parantavan sekä syventävän työntekijöiden suhdetta vanhempiin. (Karttunen 2016.)

Kasvatuskumppanuuden merkitystä lapsen kasvulle ja kehitykselle puoltaa myös Koh (2017) tekemä tutkimus ja siinä esille nousseet tulokset. Kaikki tutkimukseen osallistuneet kasvattajat olivat samaa mieltä siitä, että lapsen

kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen lisäksi tärkeää on myös vuorovai-
kutussuhde huoltajien kanssa ja yhteistyöhön panostaminen. Kasvatuskump-
panuus auttaa varmistamaan lapselle mahdollisimman turvallisen ja tukea an-
tavan kasvuympäristön. Tutkimuksen tuloksissa kasvattajat olivat sitä mieltä,
että varsinkin kokemusten ja tiedon jakaminen huoltajien kanssa on erityisen
tärkeää ja se auttaa heitä ongelmallisten kasvatustilanteiden kohtaamisessa.
Tähän liittyy myös se, että kasvattajat kokivat työnsä olevan onnistuneempaa
haastavaa käytöstäkin kohdatessa, mitä paremmin he tuntevat ryhmänsä
lapset. (Koh 2017.)

Karttusen tutkimuksessa osa korosti vanhempien erilaisuutta, jolloin yhtä
oikeaa tapaa, jolla vanhemmat osallistuvat yhteistyöhön ei ole. Toimivaa
yhteistyötä kuvailtiin avoimeksi, rehelliseksi sekä luottamukselliseksi, myös
osapuolten välinen kunnioitus on tärkeässä roolissa. Tutkimukseen osal-
listuneet lastentarhanopettajat toivoivat heille kerrottavan, mikäli perheessä
harkittiin tai oli meneillään erotilanne, joka saattaisi vaikuttaa lapsen
käytökseen. (Karttunen 2016)

Työntekijöiden tulisi kiinnittää huomioita siihen, miten he puhuvat vanhemmille
lapsesta. Lapsen käytöksestä ei tulisi antaa pelkästään kielteistä palautetta,
eikä kaikkia päivän ikäviä tapahtumia koettu tarpeelliseksi luetella vanhem-
mille. Vanhempien kanssa keskusteltaessa olisi huomioitava positiivisen pa-
lautteen tärkeys, sekä milloin, missä ja miten keskustellaan. Vanhempien eri-
laisuudesta johtuen tulisi miettiä tarkkaan millaisissa olosuhteissa keskustelu-
tilanteet järjestetään sekä miten asiat esitetään. Myönteistä palautetta tulisi
antaa kielteistä palautetta enemmän sekä lapsen vahvuuksia tulisi korostaa.
(Karttunen 2016.)

Haastavasti käyttäytyvien lasten kohdalla vanhempien kanssa tulisi erityisesti
keskustella yhdessä sekä miettiä mitä lapsen asioihin liittyen lähdettäisiin
tekemään. Päiväkodissa työskentelevät kokevat, että vanhemmilla on tietoa
lapsesta, jota työntekijällä ei ole ja samoin työntekijät näkevät lapsesta erilai-
sia asioita päiväkodissa. VASU-keskustelun järjestäminen koetaan myös
tärkeäksi järjestää tarpeiden mukaan. (Karttunen 2016.)

11.4.2 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Sillä on myös erityistä merkitystä haastaviin kasvatustilanteisiin, kasvattajan on hyvä olla yhteydessä lapsen muihin palveluihin sekä konsultoida lapsen asioita eteenpäin. Säilynkankaan (2019) tehdyssä tutkimuksessa avarakatseinen suhtautuminen sekä avoin mieli kaikkia osallistujia, heidän näkökulmiaan ja mielipiteitä kohtaan edistää moniammatillista yhteistyötä. Jotta moniammatillinen yhteistyö on toimivaa, tulee yhteistyöhön osallistuvilla olla selkeät käsitykset myös omasta työstään sekä vastuunottoa omista työtehtävistä. Moniammatillisessa yhteistyössä kulmakivinä toimivat myös luottamus, vuorovaikutus ja yhteiset päämäärät. Hyvä vuorovaikutus on kunnioittavaa, rehellistä sekä avointa. Erityisesti kuuntelun ja neuvottelun taidot ovat avainasemassa moniammatillista yhteistyötä tehdessä. Vuorovaikutustaitoja olisi hyvä kehittää säännöllisesti sekä jokaisen on otettava vastuu omasta vuorovaikutuksestaan. Moniammatillisessa yhteistyössä olisi hyvä luottaa toisiin sekä erityisesti toistensa ammattitaitoon sekä osaamiseen. Tärkeää on myös toimia yhdessä sovittujen tavoitteiden sekä päämäärien mukaisesti. (Säilynkangas 2019.)

Yhteistyön osapuolilla saattaa olla henkilökohtaisia mielipiteitä esimerkiksi lapsesta tai perheestä, tällöin ne on jätettävä asiaankuulumattomina moniammatillisen yhteistyön ulkopuolelle. Onnistuneessa moniammatillisessa yhteistyössä on tutkimuksen mukaan juuri kyse asioista puhumisesta ilman henkilökohtaisuuksia, rehellisyys ja inhimillisyys. Perheen ja lapsen asioista tulisi puhua rehellisesti, mutta ammatillisesti. Tutkimukseen osallistuneet painottivat lapsen ja perheen vahvuuksien esiin nostamista vaikeiden ja arkojenkin asioiden yhteydessä. Kun moniammatillinen yhteistyö on toimivaa, se on lapselle sekä perheelle tärkeää, näin voidaan ohjata heitä oikean avun piiriin ja tukea lapsen kehitystä (Säilynkangas 2019.)

12 TULOSTEN YHTEENVETO

Tämän kirjallisuuskatsauksen teoriatieto ja tulokset tukevat toisiaan. Teoriaosuudessa ilmenneet asiat tulivat esille myös tutkimuksen tuloksissa. Kauppi-sen (2017) mukaan haastavia kasvatustilanteita on hyvin vaikea määritellä yksiselitteisesti, mutta haastavat kasvatustilanteet voidaan nähdä tilanteissa, joissa kasvattaja kokee haastavuuden tunnetta, väsymystä tai turhautumista.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulosten sekä teorian mukaan haastavat kasvatustilanteet varhaiskasvatuksessa ovat pääsääntöisesti lapsista lähteviä. Tuloksissa nousi vahvasti esille suurten ryhmäkokojen vaikutus haastavien kasvatustilanteiden syntymiselle. Suurten ryhmäkokojen tuomat haasteet näkyvät päiväkodin arjessa esimerkiksi siirtymätilanteissa, tuokiolla ja ruokailuissa.

Haastavien kasvatustilanteiden kannalta kasvattaja on tärkeässä roolissa siinä, miten haastavat kasvatustilanteet kohdataan. Kasvattajan olisi hyvä tuntea omaan ryhmäänsä kuuluvat lapset ja tiedostaa heidän yksilölliset haasteensa, näin kasvattaja pystyy ennakoimaan haastavia kasvatustilanteita. Kun kasvattaja tiedostaa ryhmänsä haasteet, on hänen helpompaa suunnitella sekä toteuttaa toimintaa. Voimme todeta, että ennaltaehkäisemisellä on tärkeä asema haastavien tilanteiden syntymiseen. Ennaltaehkäisemisen onnistumiseksi olisi kasvattajan tärkeä esimerkiksi reflektoida erilaisia tilanteita. Kuten Ahonenkin (2015) toteaa, että reflektoinnin avulla kasvattaja voi muun muassa vaikuttaa aiemmin mainittuihin siirtymätilanteisiin, ruokailuihin sekä tuokioihin ja näin luoda tilanteista toimivampia. Pienryhmätoiminnan toteuttaminen on osa ennaltaehkäisemistä, sillä juuri aiemmin mainitut suuret ryhmäkoot aiheuttavat helposti haastavia tilanteita. Aina kuitenkin varhaiskasvatuksessa ei pystytä ennakoimaan kaikkia tilanteita, jolloin kasvattajan ammattitaidolla on suuri merkitys. Kasvattajan tulisi pystyä muuttamaan suunnitelmia sekä soveltaa spontaanisti kesken toiminnan, mikäli tilanne on muodostumassa haastavaksi.

Vuorovaikutustaidoilla on merkittävin osuus haastavissa kasvatustilanteissa työskennellessä. Vuorovaikutustaitojen merkitys nousi esille jokaisessa kirjallisuuskatsauksen tutkimuksessa. Kasvattajalla tulee olla hyvät vuorovaikutustaidot niin lasten kuin yhteistyötahojen ja perheiden kanssa tapahtuvaan toimivaan työskentelyyn. Kasvattajan vuorovaikutustaidot ovat isossa roolissa kasvatuskumppanuuden kohdalla, sillä Karttusen (2016) mukaan kasvattajan tulee pystyä kommunikoidaan hyvin erilaisten huoltajien kanssa. Myös Säilynkangas (2019) toteaa vuorovaikutuksen olevan yksi toimivan moniammatillisen yhteistyön kulmakivistä sekä painottaa luottamuksen, kunnioituksen ja avoimen kommunikoinnin merkitystä. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä myös, sillä kasvattajan tulee kohdata erilaisia haastavan käytöksen muotoja. Johto-

päätöksenä voidaan todeta, että vuorovaikutustaidot ovat yksi kasvattajan tärkeimmistä työvälineistä haastavissa kasvatustilanteissa. Vuorovaikutustaitoja voidaan opetella lasten kanssa esimerkiksi tunnekasvatuksen avulla. Tunnekasvatus opettaa lapselle keinoja purkaa ja käsitellä erilaisia tunteita. Köngäs (2018) tuo esille tutkimuksessaan, että tunnetaitojen oppiminen tapahtuu juuri vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Yhteenvetona kaikkien käyttämiemme tutkimusten pohjalta voimme todeta että, positiivisen pedagogiikan merkitys korostuu haastavien kasvatustilanteiden kanssa työskennellessä. Positiivinen pedagogiikka onkin juuri hyvinvoinnin edistämistä ja toimii niin sanotusti ”työkalupakkina”, josta kasvattaja pystyy löytämään konkreettisia välineitä varhaiskasvatuksen kaikkiin tilanteisiin. Kuten myös Loukusa (2019) tutkimuksessa haastateltavat kertovat juuri vahvuuksien tunnistamisen sekä niiden hyödyntämisen vähentävän haasteellista käyttäytymistä. Tulostemme perusteella voimme todeta, että positiivinen työote on kaiken ”kulmakivi” joka korostuu niin kasvatuskumppanuudesta lasten kohtaamiseen sekä työntekijöiden väliseen vuorovaikutukseen.

13 POHDINTA

Näemme, että moniammatillinen yhteistyö sekä kasvatuskumppanuus korostuvat haastavissa kasvatustilanteissa sekä erityisesti haastavien lasten kohdalla. Moniammatillisessa yhteistyössä on tärkeää ottaa huomioon kaikkien tahojen näkemykset, jotta voidaan taata lapsen kokonaisvaltainen kasvu ja kehitys. Moniammatillisen yhteistyön avulla kasvattaja pystyy ohjaamaan lapsen sekä hänen perheensä oikean tuen piiriin, mikäli varhaiskasvatuksessa käytettävät menetelmät eivät tue lapsen tarpeita täysin. Myös kasvatuskumppanuuden merkitys huomattava. Kasvatuskumppanuudessa lapsen huoltajat ja kasvattaja pystyvät jakamaan relevanttia tietoa lapseen liittyen. Tiedon jakaminen on edellytys kasvattajan työlle, sillä lapsi saattaa käyttäytyä eri tavoin eri ympäristössä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että kasvatuskumppanuus on välttämätöntä kasvattajan työlle sekä sen merkitys korostuu varsinkin haastavasti käyttäytyvien lasten kanssa.

Haluamme erityisesti korostaa positiivisen pedagogiikan merkitystä, sillä se vaikuttaa kaikkeen varhaiskasvatuksen toimintaan. Koemme että juuri tämän

aiheen kannalta, on tärkeää muistaa työntekijänä oman asenteen merkitys haastavien kasvatustilanteiden kohtaamisessa. Kun haastavat kasvatustilanteet kohdataan positiivisella työotteella, useimmiten tilanne saadaan paremmin hallintaan. Kun hyödynnetään vahvuuksien löytämistä ja positiivisen palautteen antamista niin lapsille kuin työyhteisölle sekä lasten huoltajille, on mahdollisuus rakentaa luottamuksellinen ja toimiva varhaiskasvatusympäristö. Lapsen yksilöllisten haasteiden sijaan on merkittävää löytää lapsesta hänen vahvuuksiaan ja keskittyä niihin. Tämä kaikki mahdollistaa sen, että lapselle voidaan taata turvallinen ympäristö hänen kasvulleen ja kehitykselle sekä lapsen positiivisen minäkuvan muodostumiselle. Näin voidaan vähentää haastavien kasvatustilanteiden syntymistä.

Tässä opinnäytetyössämme keskityimme tutkimaan aihetta nimenomaan kasvattajan työn näkökulmasta. Tässä työssä nousi esille vahvasti lapsen oma haastava käytös joka tuo haasteita varhaiskasvatuksen arkeen. Lapsen haastava käytös voi johtua useista eri tekijöistä, kuten esimerkiksi traumaista, kiintymissuhdehäiriöistä tai sosiaalis-emotionaalisesta laiminlyövästä kasvuympäristöstä. Jatkotutkimusehdotuksena voisi nimenomaan keskittyä tutkimaan miten esimerkiksi lapsen kasvuolosuhteet vaikuttavat haastaviin kasvatustilanteisiin.

14 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön tekeminen kietoutuu monella tavalla tutkimusetiikkaan eli hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yleisesti sovittuja pelisääntöjä suhteessa kollegoihin, toimeksiantajiin sekä esimerkiksi tutkimuskohteeseen. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä taas tarkoitetaan, että tutkijat noudattava eettisesti kestäviä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Tutkimusetiikka kulkee koko tutkimusprosessin aikana mukana niin ideointivaiheesta tutkimustulosten kautta tiedottamiseen. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen velvoittaa jokaista tutkimukseen osallistuvaa samalla tavalla. (Vilka 2015, 41–46.)

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkijat osoittavat tehdyllä tutkimuksella tutkimusmenetelmien, tiedonhankinnan sekä tutkimustulosten johdonmu-

kaisen hallinnan. Tutkimuksen on tuotettava joko uutta tietoa tai esitettävä, miten vanhaa tietoa voisi hyödyntää sekä yhdistellä uudella tavalla. Hyvä tieteellinen käytäntö myös edellyttää, että tutkijat noudattavat rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta työskentelyssä sekä tulosten esittämisessä. Myös toisia tutkijoita kohtaan on käytäydyttävä kunnioittavasti ja rehellisesti. (Vilkkä 2015, 41–46.)

Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää, että jokainen tutkimus on suunniteltava, toteutettava sekä raportoitava laadukkaasti. Lähdeluettelo sekä viittaukset tulee olla asiallisia ja oikein merkittyjä. Suunnitelma sekä itse työ on tehtävä myös teoreettisen toistettavuuden periaatteiden mukaisesti. Lukijan siis tulee pystyä seuraamaan tutkimussuunnitelmassa ja tutkimuksessa olevaa kuvausta tai ymmärrettävä sen sisältö sekä mieli. (Vilkkä 2015, 41–46.)

Opinnäytetyön tulee olla myös luotettava. Tutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava, kun tutkimuksen tutkimuskohde sekä tutkittu materiaali ovat yhteensopivia eikä teorianmuodostumiseen ole vaikuttaneet satunnaiset tai epäolennaiset tekijät. Luotettavuuden kriteeri on itse tutkijat sekä heidän rehellisyytensä, sillä arvioinnin kohteena ovat tutkijoiden tutkimuksessa tekemät teot sekä valinnat ja erilaiset ratkaisut. Tutkijoiden tulee siis itse arvioida tutkimuksen luotettavuutta tekemiensä valintojen kohdalla. (Vilkkä 2015, 196–198.)

Opinnäytetyössämme olemme noudattaneet alusta loppuun hyvää tieteellistä käytäntöä. Olemme merkinneet lähdeviitteet selkeästi ja asiallisesti sekä lähdeluettelo on asianmukainen. Opinnäytetyömme julkaistaan internettiin, ja näin se kaikkien saatavilla. Olemme kuvanneet aineistonhaun sekä aineiston valinnat tarkasti ja selkeästi. Tutkimukset sekä muut aineistot on valittu eettisesti kestävien tiedonhankintamenetelmien mukaisesti. Olemme esitelleet opinnäytetyön tilaajan, eikä työ ole edellyttänyt tutkimuslupia. Opinnäytetyötä tehtäessä olemme myös toimineet rehellisesti sekä kunnioittavasti toisiamme kohtaan.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet - Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS- kustannus.

Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Akateeminen väitöskirja. PDF- tiedosto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98158/978-951-44-9971-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 19.2.2020].

Axelin, A., Stolt, M. & Suhonen, R. (toim.) 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. 2.painos.

Candelin, I. 2019. Lapsen haastava käyttäytyminen varhaiskasvatuksessa. Kandidaatin tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201905211867.pdf> [viitattu 11.4.2020].

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Osuuskunta vastapaino

Foley, M., Graham McClowry, S. & X. Castellanos, F. 2008. The relationship between attention deficit hyperactivity disorder and child temperament. Saatavissa: <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.xamk.fi/science/article/pii/S0193397307001505> [viitattu 18.2.2020].

Hoppiari, R. 2014. Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksen kokemana. Pro gradu- tutkielma. Saatavissa: http://www.aikuissosiaalityo.fi/files/3810/Moniammatillinen_yhteistyö_varhaiskasvatuksen_kokemana.pdf [viitattu 11.3.2020].

Huttunen, M. & Socada, L. 2019. ADHD. Terveyskirjasto. WWW-tiedosto. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00353 [viitattu 11.2.2020].

Huttunen, M. 2018. Nykimishäiriöt. Terveyskirjasto. WWW-tiedosto. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00524 [viitattu 10.2.2020].

Karttunen, A. 2016. Haastava lapsi perheessä – Lastentarhanopettajien kokemuksia yhteistyöstä vanhempien kanssa. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/52485/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201612205199.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 5.3.2020].

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. PDF- tiedosto. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77944/OPA2006_063_Stakes.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 23.1.2020].

- Kauppinen, M. 2017. Ympäristön aiheuttamaa vai lapsen toiminnasta johtuvaa? - Haasteet päiväkodin arjessa varhaiskasvattajien kuvaamina. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101690/GRADU-1498652862.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 23.1.2020].
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Väitöskirja. Tampere:Tampereen yliopistopaino Oy.
- Koh, G. 2017. A Descriptive study of how teachers identify and respond to children's challenging behaviour in early childhood education settings. A thesis for the degree of master of Science in child and family psychology. Saatavissa: https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/13420/Koh%2c%20Glorianne_Master%27s%20Thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 30.3.2020].
- Koskinen, E. 2019. Varhaiskasvattajien kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65838/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201910144417.pdf> [viitattu 9.3.2020].
- Köngäs, M. 2018. ”Eihän lapsil ees oo hermoja”- etnografinen tutkimus lasten tunneälystä päiväkodin arjessa. Akateeminen väitöskirja. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63145/K%c3%b6ng%c3%a4s_Mirja_ActaE_235pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.3.2020].
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – To-teuta käytännössä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Lasten mielenterveystalo. S.a. Tarkkaavuuden ja keskittymisen häiriöt. Saatavissa: https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/ammattilaisille/hairiot/neuropsychiatriset_hairiot/Pages/tarkkaavuuden_ja_keskittymisen_hairiot.aspx [viitattu 11.2.2020].
- Lastentarhanopettajaliitto. 2017. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu – Nyt on pedagogiikan aika! PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf> [viitattu 29.1.2020].
- Loukusa, M. 2019. ”No, ku ajattelee myönteisesti, niin alkaa tapahtua myönteisiä asioita.” - Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksen erityisopettajien työssä. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201905252076.pdf> [viitattu 26.3.2020].
- McNally, S. 2016. Teacher-Child relationship quality: Understanding the impact of teacher's beliefs and behaviours. Saatavissa: https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=toledo1480433117409618&disposition=inline [viitattu 11.2.2020].

Ojala, E. 2017. Päiväkodin moniammatillisten kasvattajatiimien toimintakulttuurit. Pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54396/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201706092768.pdf> [viitattu 5.3.2020].

Pojjula, S. 2016. Lapsi ja kriisi – Selviytymisen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: Kirjapaja.

Puustjärvi, A. 2018. Lasten käytöshäiriöt, oireet, taustatekijät ja hoidon periaatteet. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://www.uef.fi/documents/238585/0/Puustj%C3%A4rvi+Anita_+Las-ten+k%C3%A4yt%C3%B6sh%C3%A4iri%C3%B6t+-+oireet%2C+taustatekij%C3%A4t+ja+hoidon+periaatteet.pdf/54c925ae-ff28-4361-ae03-e1fddd13677f [viitattu 11.4.2020].

Sääskilahti, L. 2010. Kasvattajan rooli alle kolmivuotiaiden lasten vertaissuhteiden tukemisessa päiväkodissa. Pro gradu - tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25764/URN%3ANBN%3afi%3aju-201101051008.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 22.1.2020].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. 7.3. Analyysi ja tulokinta. KvaliMOTV. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html [viitattu 22.1.2020.]

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. 7.3.4. Teemoittelu. KvaliMOTV. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html [viitattu 22.1.2020.]

Säilynkangas, E. 2019. Monialaista yhteistyötä edistävät tekijät - konsultoitvien varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkemyksiä. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/67431/URN%3ANBN%3afi%3aju-202001211384.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 19.3.2020].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet> [viitattu 22.1.2020].

TUTKIMUSTAULUKKO

Bibliografiset tiedot: Tekijät, tutkimuksen nimi ja julkaisu- vuosi	Aineiston ja tutkimusme- netelmän kuvaus	Keskeiset tutkimustulok- set
Ahonen, L. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. 2015.	Laadullinen tutkimus, jossa selvitettiin millaista varhaiskasvattajan vuorovaikutuksellinen ja pedagoginen toiminta on sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevan lapsen kanssa. Tutkimuksessa haastateltiin teema-haastatteluina lastentarhanopettajia. Aineistot ovat analysoitu laadullisen sisällönanalyysin keinoin.	Tutkimuksessa korostui sensitiivisyyden merkitys, erilaiset vuorovaikutustavat sekä sitoutuminen. Keskeisimmät toimintatavat haastavissa kasvatustilanteissa olivat pienryhmätoiminta, ennakointi, positiivinen palaute sekä reflektointi.
Ahonen, L. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. 2017.	Ahosen 2015 tehtyyn tutkimukseen perustuva kirja. Kirjassa käsitellään Ahosen tekemää tutkimusta koskien varhaiskasvattajan vuorovaikutuksellista ja pedagogista toimintaa sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevien lasten kanssa. Kirjassa tutkimuksen ohella kerrotaan vielä laajemmin näkökulmista ja tuloksista ilmenneistä asioista.	Kirjassa ilmenevät vahvasti tutkimuksessa ilmenneet keskeiset teemat, kuten pienryhmätoiminta, positiivinen palaute ja reflektointi. Kirjassa käsitellään käytännön esimerkkien kautta, kuinka työskennellä työkentällä haastavien kasvatustilanteiden parissa.
Karttunen, A. Haastava lapsi perheessä – Lastentar-	Pro gradu -tutkimuksessa selvitettiin lastentarhanopettajien näkökulmasta, miten ja millaisin keinoin yhteistyö kodin sekä päiväkodin välillä	Tutkimuksessa lastentarhanopettajien mukaan toimiva yhteistyö edellyttää

<p>hanopettajien kokemuksia yhteistyöstä vanhempien kanssa.</p> <p>2016.</p>	<p>onnistuu sellaisissa tilanteissa, joissa lapsella on erityisiä haasteita. Tutkimuksessa haastateltiin lastentarhanopettajia kahdesta eri kaupungista.</p>	<p>vanhempien ja työntekijöiden välistä luottamusta. Eriytisesti pitäisi kiinnittää huomiota positiivisen palautteen antamiseen sekä siihen, miten ja missä/milloin vanhempien kanssa keskustellaan. Haasteeksi yhteistyölle osoittautui eroavat näkemykset lapsen haasteista sekä tarpeista.</p>
<p>Kauppinen, M.</p> <p>Ympäristön aiheuttamaa vai lapsen toiminnasta johtuvaa? - Haasteet päiväkodin arjessa varhaiskasvattajien kuvaamina.</p> <p>2017.</p>	<p>Pro gradu -tutkielma, jossa tavoitteena oli tutkia kasvattajien näkemyksiä siitä, millaiset asiat johtavat päiväkodissa haastaviin kasvatustilanteisiin sekä millaisia nämä kyseiset tilanteet ovat. Tutkimuksen aineisto kerättiin ryhmähaastatteluilta ja Haastatteluaineisto analysoitiin teoriasidonnaisesti sekä teemoittelua käytettiin analysoinnin apuna.</p>	<p>Suuret ryhmäkoot sekä henkilökunnan rajalliset resurssit nähtiin suurimpina syinä haastavien kasvatustilanteiden syntymiselle. Lapsen sisäisistä tekijöistä sosiaalis-emotionaaliset haasteet, temperamentti ja haasteet kielessä ja muussa kehityksessä luovat haastetta päiväkodin arkeen.</p>
<p>Koh, G.</p> <p>A descriptive study of how teachers identify and respond to children's challenging behaviour in early childhood education settings.</p> <p>2017.</p>	<p>Canterbury Yliopistossa julkaistu opiskelijan tutkimus. Tutkimuksessa selvitettiin kasvattajien tapaa kohdata ja reagoida lapsen haastavaan käytökseen päiväkodissa. Tutkimus toteutettiin sekä havainnoimalla eri päiväkodeissa sekä haastatteleamalla kasvattajia.</p>	<p>Kasvattajat toivat esille useita eri konkreettisia toimintamenetelmiä, joita hyödyntävät haastavasti käyttäytyvien lasten kanssa. Kasvattajat olivat yhtä mieltä siitä, että toimivin työmenetelmä on ennalta ehkäiseminen, kun kohdetaan haastavia kasvatustilanteita ja haastavaa käytöstä.</p>
<p>Koskinen, E.</p> <p>Varhaiskasvattajien kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä.</p> <p>2019.</p>	<p>Pro gradu -tutkielma, joka on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessa tarkastellaan kasvattajien käyttämiä työmenetelmiä ja -tapoja aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Tutkimuksen aineisto on kerätty havainnoimalla viikon ajan päiväkodin lapsiryhmää sekä haastattele-</p>	<p>Kasvattajien toimintatapoihin kuuluvat aggressiivista käyttäytymistä ennaltaehkäisevät menetelmät. Näistä tärkeimpinä nousivat esiin pienryhmä-toiminta sekä suunnitelmallisuus. Aggressiivisen lapsen kanssa tärkeimmäksi teki-jäksi osoittautui lapsen siirtäminen toisaalle. Tärkeää</p>

	<p>malla varhaiskasvattajia. Aineisto analysoitiin hyödyntäen teoriasidonnaista sisällönanalyysiä.</p>	<p>myös hyödyntää tunnetaitojen tukemista, dialogisuutta sekä reflektointia.</p>
<p>Köngäs, M.</p> <p>”Eihän lapsil ees oo hermoja”- Etnografinen tutkimus lasten tunneälystä varhaiskasvatuksesta.</p> <p>2018.</p>	<p>Etnografinen tutkimus tunneälystä. Tutkimuksessa kuvataan lasten tunneälyn näyttäytymistä päiväkodissa sekä käsittelee lasten tunneälyn kehittämismahdollisuuksia. Tutkimuksia on toteutettu kolmessa päiväkodissa etnografisen ei-osallistuvan videoinnin menetelmän. Aineistoa kerääntyi tutkimuksessa yli 50 tuntia ja havaintomateriaalia puhtaaksikirjoitettuna 53 sivua.</p>	<p>Lapset olivat tarkkoja tunnistamaan emotionaalista viestintää sekä tunteita niin itsessään kuin toisissaan ja tämän pohjalta ohjautuivat tiettyihin käytösvalintoihin sekä tunteiden ilmaisuun. Tunteiden sanoittamisen ja säätelyn avulla lapset saivat aikaan hyväksyntää.</p>
<p>Loukusa, M.</p> <p>”No, ku ajattelee myönteisesti, niin alkaa tapahtua myönteisiä asioita.” – Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvattajien työssä.</p> <p>2019.</p>	<p>Pro gradu -tutkielma, toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmia siitä, mitä positiivinen pedagogiikka tarkoittaa ja millaisia työmenetelmiä se esimerkiksi sisältää. Tutkimus koostuu viiden varhaiskasvatuksen erityisopettajan haastatteluista.</p>	<p>Positiivinen pedagogiikka on tärkeä lasten hyvinvoinnin, kasvun sekä oppimisen kehityksessä. Lapset, joilla on tuen tarvetta tarvitsevat erityisesti positiivista palautetta sekä huomiota vahvuuksien esille nostamiseen.</p>
<p>Säilynkangas, E.</p> <p>Monialaista yhteistyötä edistävät tekijät - konsultoitujen varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkemyksiä.</p> <p>2019.</p>	<p>Pro gradu -tutkielma. Tutkimuksessa tutkittiin monialaisen yhteistyön toteutumista varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa on selvitetty nimenomaan varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmasta, millaiset asiat edistävät monialaisen yhteistyön onnistunutta toteutumista. Tekstimuotoinen tutkimusaineisto on 2015 vuonna kaikille Suomen konsultoitujen varhaiskasvatuksen erityisopettajille osoitusta kyselystä. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa käytettiin laadullista sisällönanalyysiä apukeinona kvantifiointi.</p>	<p>Tärkeiksi asioiksi moniammatillisen yhteistyön onnistumisen taustalla nostettiin muun muassa perheen osallisuus, lapsen oman näkemyksen huomioon ottaminen ja yhteistyömyönteinen asenne.</p>